

GRAMATICA

- a. Nivel FONETIC
- b. Nivel LEXICO-SEMANTIC
- c. Nivel MORFOLOGIE și SINTAXA FRAZEI
- d. Nivel PUNCTUAȚIE ȘI ORTOGRAFIE
- e. Nivel stilistic

a. Nivel FONETIC

Vocalele din limba română

Vocala este un sunet al vorbirii din limba romana, la a cărui emiteră curențul de aer sonor iese liber prin canalul fonator, fără să întâlnească nici un obstacol în cale.

Vocalele în hiat - două vocale pronunțate succesiv în silabe diferite, fie în interiorul unui cuvânt, fie între două cuvinte alăturate.

Diftongul este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală și o semivocală, pronunțate în aceeași silabă.

știu – că, broas – că. – știucă, broască, câine, doi, cuib, soare, deal, iute, piatră, nou, vrei, ziuă, oameni, ziuă.– seară, iarbă, iepure, iubi, soare, rouă, mai, noroi, pui, august, fiu, lei, stea, fier, două.

Triftongul este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală și două semivocale pronunțate în aceeași silabă. – cre – ioa – ne;– doreau, beau, inimioară, lăcrămioară, aripioară, tăiai, voiau, leoaică. – creioane, priveai,

Consoanele din Limba Româna -reprezintă acel sunet al vorbirii produs la trecerea curențului de aer prin canalul fonator atunci când întâmpină obstacole.

Despartirea în silabe

a. Două vocale alăturate se despart, vocalele în hiat se despart. Cele două vocale pot fi:

- identice: *a-alenian; ale-e; fi-ință; alco-ol; ambigu-ul;*
- diferite: *antia-erian, bacala-ureat; hobby-uri.*

b. dacă vocala e urmată de o singură consoană, consoana trece la silaba următoare: *le-ge, o-ră;*

c. dacă vocala e urmată de două sau mai multe consoane, prima consoană aparține silabei dinainte, cealaltă – sau celelate – silabei următoare (excepțiile se vor vedea mai jos): *ac-ti, as-tăzi, mul-te, os-cior, as-pru, contra, mon-stru;*

d. când prima consoană este *b, c, d, f, g, h, p, t, v*, iar a doua este *l* sau *r*, amândouă consoanele trec la silaba următoare: *a-bre-vi-a, a-cru, co-dru, a-fla, a-gro-nom, si-hlă, su-plu, a-tlet, li-tru, de-vre-me;*

e) grupurile *ct, ç* și *pt, pț* precedate de consoane se despart: *onc-tu-os, punc-taj, func-ți-e, sanc-ți-u-ne, somp-tu-os, pre-emp-ți-u-ne;*

f) cuvântul *jertfă* se desparte *jert-fă;*

g) la cuvintele compuse și la cele derivate cu prefixe, precum și la unele derivate cu sufixe, despărțirea în silabe se face, de preferință, ținându-se seama de părțile componente, atunci când cuvântul e analizabil: *de-spre* (nu *des-pre*), *drept-unghi* (nu *drep-tunghi*), *in-egal* (nu *i-negal*), *ne-stabil* (nu *nes-tabil*), *sub-linia* (nu *su-blinia*), *vârșt-nic* (nu *vâr-stinc*).

Despartirea grupurilor de cuvinte și a abrevierilor

nu se despart la sfârșitul randului (ci trec integral pe randul următor) următoarele:

– **abrevierile** se scriu legat (ex. UNESCO) sau despartit prin blancuri (S N C F R), prin puncte (a.c – anul curenț) ori prin cratima (lt.-maj., S-V);

- **derivatele** scrise cu cratima de la abrevieri: R.A.T.B-ist (NU R.A.T.B- ist, R. A.T.B.-ist);

Derivatele devenite cuvinte urmează regimul cuvintelor: *ce-fe-rist.*

- **numele proprii de persoane** : Vasilescu, Ali el-Kabar (NU Va-si-le-scu, Ali el-Ka-bar);

- **numerele ordinale** scrise cu **cifre și litere**: XI-lea, 6-a (NU XI- lea, 6- a);

Se recomandă să nu se separe de pe un rând la altul, ci să se treacă împreună pe următorul rând:

- **numele** (sau abrevierile prenumelor) și numele de familie: Vasile Marinescu, V. Marinescu

- notațiile care includ abrevieri: 11 km, art. 14

Se tolerează plasarea pe rânduri diferite a prescurtarilor de nume generice și a numelor proprii din denumirile unor instituții, indiferent de ordinea lor: *Roman S.A., SC Firma-mea SA.,* dar și *F.C. Dinamo*

Formarea cuvintelor în Limba Româna

Reguli generale:

– **derivatele** se scriu într-un **cuvânt**

- **compusele** se scriu în funcție de partea de vorbire căreia îi aparțin și de gradul de sudură a compusului, în unul din cele **trei moduri posibile: într-un cuvânt, cu cratima sau în cuvinte separate;**

- formațiile din sau cu elemente de compunere se scriu într-un **cuvânt**;
- **locuțiunile** se scriu în general în cuvinte **separate**, mai rar cu virgula sau cu cratima,
- grupurile relativ stabile de cuvinte** se scriu în cuvinte separate;

Sufixe și prefixe din limba română

Suffixul în limba română este o îmbinare de sunete (litere din alfabet) sau un singur sunet care se adaugă după rădăcina sau după tema unui cuvânt pentru a crea cuvinte sau forme gramaticale noi

Prefixul în limba română sau **afixul** reprezintă literele sau grupuri de litere, care se atașează înaintea rădăcinii sau a temei unui cuvânt, pentru a forma un derivat cu forme gramaticale noi

b. Nivel LEXICO-SEMANTIC

Sinonimie

Definiție: Capacitatea limbilor de a utiliza mai multe forme pentru a exprima același sens. Este un tip de relație semantică ce se stabilește între cuvinte care au înțelesuri atât de apropiate, încât le considerăm identice.

Câmpul de expansiune sinonimică sensurile cuvântului polisemantic dar și o posibilitate de organizare a cuvintelor în serii sinonimice. **Exemplu de câmp de expansiune sinonimică:**

<i>a ridica</i> (o greutate)	= a sălta = a înălța;
<i>a ridica</i> (mânele)	= a sufleca;
<i>a ridica</i> (o casă)	= a zidi = a construi;
<i>a ridica</i> (masele)	= a mobiliza = a strânge = a aduna;
<i>a ridica</i> (prețurile)	= a crește = a urca = a mări;
<i>a ridica</i> (o pedeapsă)	= a suspenda = a desființa = a anula;
<i>a (se) ridica</i> , (de pe scaun)	= a se scula, a se sălta;
<i>a (se) ridica</i> (la luptă)	= a se răzvrăți, a se răscula.

Tipologia sinonimelor

a) sinonime perfecte (totale), care nu se diferențiază prin nici o trăsătură de sens (au aceeași definiție semantică):

azot = nitrogen; stibiu = antimoniu; circumlunar = perilunar; mister = enigmă; vorbăreț = guraliv = locvace; a scrânti = a luxa; vlăguit = istovit = epuizat = extenuat;

b) sinonime imperfecte (parțiale) care se diferențiază numai printr-o componentă de sens graduală:

teamă = frică („grad nedeterminat”) și *spaimă = groază* („grad maxim”, alături de componentele de sens comune tuturor celor patru termeni); *deștept = inteligent* („grad nedeterminat”) față de *genial* („grad maxim”) și *isteț = ager* („grad mic”), alături de trăsături comune celor cinci sinonime („apreciere în plus privind inteligența”);

c) sinonime care au câte o componentă de sens diferită: *dușumea = podea*

- trăsătură de sens comună: „partea de jos a unei încăperi”;
- trăsătură de sens proprie: „numai din scânduri” (*dușumea*) și „din orice material” (*podea*), trăsătură care poate fi neglijată în anumite contexte;

d) sinonime care prezintă atât diferențe graduale, cât și semantice, dar limitate cantitativ:

cald, călduț, căldicel, fierbinte, clocotit, canicular

- se definesc toate ca „apreciere în plus privitoare la temperatură”;
- se regroupează prin trăsături de sens diferite (uneori neglijabile): *cald* „grad nedeterminat”; *călduț = căldicel* „grad mic”; *fierbinte* „grad mare”; *canicular* „grad maxim”; *clocotit (tor)* „grad maxim” + „proces de fierbere”; *dogoritor* „grad maxim” + „emanație de căldură”.

Antonimie Tip de relație semantică ce constă în opoziția de sens între două cuvinte care trimit la realități (referenți) nu numai diferite, ci și contrare și contradictorii. Există o antonimie logică, obiectivă, care este implicată în lucruri din realitatea extralingvistică: *noapte - zi, iarnă - vară, dimineață - seară*, și o antonimie pe care o stabilesc vorbitorii. În enunțul: „Am văzut două filme, unul *bun* și altul *prost*”, sensul antonimelor *bun - prost* reflectă o apreciere subiectivă. De aceea se spune că antonimia ca fenomen lingvistic acoperă atât cuvintele care denumesc noțiuni contrare (*iarnă - vară, dimineață - seară, bărbat - femeie, viață - moarte, îngheț - dezgheț*), cât și pe acelea puse de vorbitori în evidență („Ce *grea* este valiza neagră și ce *ușoară* este valiza gri”).

Paronimie: Relație dintre cuvinte foarte asemănătoare ca formă și deosebite ca sens (diferența se reduce la numai un sunet sau două). Se organizează în „serii paronimice”. Se stabilește între unități lexicale, nu între

un cuvânt și o formă gramaticală a acestuia, ci între formele-tip ale aceleiași părți de vorbire:

- substantive: (*abilitate - agilitate*);
- adjective: (*etic - epic*);
- verbe: (*a deconta - a decanta*).

• Paronimia apare și la nivelul elementelor de formare a cuvintelor (prefixe și prefixoide):

anti- / ante-; pre- / pro-; în- / in-; homeo- / homo-

Dublete paronimice: *atlas - atlaz, argou - argon, adsorbție - absorbție, conjunctură - coniectură, locatar - locator.*

Triplete paronimice: *atitudine - aptitudine - altitudine, a migra - a emigra - a imigra, a releva - a reliefa - a revela.*

Atracția paronimică este o greșeală de exprimare produsă de apropierea formală dintre paronime, care constă în faptul că unul dintre termenii paronimi, care e mai frecvent în limbă (mai cunoscut vorbitorilor) îl „atrage” pe cel care este mai puțin cunoscut, substituindu-i-se acestuia din urmă în procesul comunicării verbale: „analiză *literală*” în loc de „analiză *literară*”. În situația în care fiecare dintre termenii seriei paronimice (dublet sau triplet) este *neologism* mai puțin accesibil, eventual termen specializat, posibilitatea erorii lingvistice este mai mare.

Termenii științifici din limbajele specializate neînșușiți corect sunt cei mai susceptibili de a intra în sfera „atracției paronimice”. Când ambii termeni din perechea paronimică aparțin limbajelor specializate (*elipsă - eclipsă, etic - epic, glacial - glaciuar, a evoca - a invoca*), confuzia poate deveni mai frecventă.

Omonimie: *Relație dintre două sau mai multe cuvinte care au aceeași formă dar sensuri diferite.*

-*lexical* (omonimie lexicală): *lin = „ușor”; lin = „specie de pește”.*

-*gramatical* (omonimie morfologică, lexico-gramaticală): *el cântă* (pers. a III-a, sg.) = *ei cântă* (pers. a III-a, pl.);

un (niște) = articol nehotărât; *un (doi)* = numeral; *un (altul)* = adjectiv pronominal.

-*sintactic*: *chemarea profesorului* = „profesorul cheamă” sau „profesorul este chemat”.

Cauzele omonimiei lexicale:

a) convergența fonetică (evoluția fonetică spre aceeași formă a două cuvinte diferite ca sens, de origini diferite, fie un cuvânt moștenit sau altul împrumutat, fie împrumuturi din limbi diferite):

casă (< lat. *casa*) = „clădire destinată pentru a servi de locuință omului”; *casă* (< it. *cassa*) = „dulap, lădiță pentru bani”, „loc unde se fac plăți”.

lin (< lat. *lenis*) = „domol, ușor”; *lin* (împrumut din slavă) = „specie de pește”.

b) divergență semantică (aparitia unui sens nou în structura semantică a unui cuvânt polisemantic îndepărtat de sensul de bază, astfel încât legătura semantică nu se mai poate vedea):

calcul (< lat. *calculus*) = „pietricică formată în anumite organe ale omului (renal, vezicular etc.)”;

calcul (< lat. *calculus*) = „socoteală, operație matematică”.

Diferențierea sensurilor se face prin formele diferite de plural (omonimie parțială):

calcul / calculi = „pietricele”; *calcu / calcule* = „socoteli”.

c) derivarea lexicală:

sunătoare = „nume de plantă”; *sunătoare* = „care produce sunete” (*sună* + sufix *-ător*);

fierăriei = „lucruri de fier” (*fier* + sufix colectiv *-arie*); *fierărie* = „prăvălia în care se prelucrează sau se vinde fier” (*fierar* + sufix nume de loc *-ie*).

Omonimele: deși au o formă identică, între sensurile cuvintelor respective nu mai există nici o legătură. Au calitatea de a fi *omofone* (aceeași pronunțare) și *omografe* (aceeași grafie).

Clasificarea omonimelor:

A. După gradul de identitate formală:

a) *omonime totale* (au toate formele identice): *mai* - adverb; *mai* substantiv = „lună”;

coș (*coșuri*) = „obiect împletit din papură, rafie sau nuiele”; *coș* (*coșuri*) = „bubuliță purulentă”.

b) *omonime parțiale* (sunt identice numai unele forme flexionare):

- diferențiere semantică prin formele de plural: *cap, capi, capuri, capete; corn, corni, cornuri, coarne; ochi; ochi, ochiuri.*

- diferențiere semantică prin apartenență la clasa morfologică: *cer* (substantiv); *cer* (verb, indicativ prezent).

B. După relația dintre omonime (în funcție de posibilitatea de a se întâlni în aceleași domenii sau contexte):

a) *omonime intolerabile* (unul dintre cuvinte este înlăturat pentru a se evita confuzia de sens):

păcurar = „vânzător de păcură”, *păcurar* = „păstor”, caz în care s-a înlocuit cuvântul *păcurar* 2 = „păstor” cu „cioban”, rămânând ca „păcurar” să denumească „vânzătorul de păcură”.

b) *omonime tolerabile* (diferențiabile în funcție de context):

a afecta = „a atribui o sumă de bani” („Guvernul *a afectat* suma de ...pentru...”);

a afecta = „a manifesta o stare sufletească negativă ca urmare a unui eveniment neplăcut” („Este *afectat* de vestea primită”).

C. După apartenența morfologică:

a) *omonime lexico-gramaticale*:

- aparțin unor clase morfologice diferite: *cer* = substantiv; *cer* = verb;

vine = substantiv, forma de plural de la *vână*; *vine* = verb.

- provin din conversiune:

absolut (adj.) - *absolut* (subst.) - *absolut* (adv.);

muncitor j(adj.) - *muncitor* (subst.)

Observație: Omonimele lexico-gramaticale provenite din conversiune sunt numeroase.

Fenomenul omonimiei este acceptat numai în cazul în care cuvintele își schimbă și sensul lexical, nu numai valoarea morfologică.

b) *gramaticale* (aparțin aceleiași clase morfologice, au același sens, dar au forme flexionare diferite):

lucrează = verb intransitiv, prezent, pers. a III-a, sg.;

lucrează = verb indicativ prezent, pers. a III-a, pl.;

lucrează = verb imperativ, pers. a II-a, sg.

Câmpuri semantice. Câmpul lexico-semantic constituie o clasă de cuvinte reunite prin componente de sens comune, dar între care se stabilesc diferențe (opoziii) semantice. Câmpul este o clasă relativ deschisă, alcătuită riguros de specialiști și, în mod aproximativ, de vorbitorii obișnuiți.

EXEMPLE:

- *numele de rudenie* (aproximativ 50 de termeni în limba română)

- *numele de culori* (peste 200 de termeni în limba română)

- *denumirile animalelor domestice și sălbatice*

- *denumirile fenomenelor sonore* ș.a.

Asocierea cuvintelor în câmpuri prezintă avantajul de a reține mai precis diferențele între termeni. De exemplu, *a striga* este corelat cu *a vorbi*, amândouă desemnând „sunete articulate” emise cu „diferențe de intensitate” în schimb *a răcni*, *a rage*, desemnează „sunete nearticulate”, „emise cu intensitate mare”.

C MORFOLOGIE

♦ **SUBSTANTIVUL** este partea de vorbire flexibilă, care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii, acțiuni, stări etc.

1. Felul substantivelor

Dupa inteles (natura denumirii): -comune (masa, scolar, prieten)

-proprie (Maria, Venus, Arad)

Dupa alcatuire (forma): -simple (casa, Iasi, om)

-compuse (prin contopire: untdelemn)
(prin alaturare: zi-lumina)

□Atentie!

1.Substantivele simple pot fi primare (carte, perna etc.) sau derivate cu sufixe (bunatate, geamgiu, indoiala)

2.Substantivele compuse sunt formate din doua sau mai multe cuvinte cu sens unitar.

3.Se scriu cu cratima substantivele compuse dintr-un substantiv in N si unul in G (floarea-soarelui) din doua substantive legate prin prepozitie (cal-de-mare), dintr-un substantiv si un adjectiv (argint-viu), dintr-un substantiv si un verb (gura-casca)

4.Se scriu intr-un cuvant substantivele compuse in care componentele nu-si mai pastreaza individualitatea morfologica (bunavointa) G-D (bunavointei, NU bunei vointe)

5.Substantivele proprii se scriu cu majuscula, indiferent de locul pe care il ocupa in prepozitie sau fraza.

2.Genul substantivelor

In limba romana substantivul are trei genuri: masculin, feminin, neutru

□ *Substantive epicene* - nume de animale, pasari sau insecte care au o singura forma pentru masculin si feminin (gandac, tantar, fluture, elefant etc.)

□ *Substantive mobile* - nume de fiinte care au o forma pentru masculin (copil, profesor) si alta pentru feminin (copila, profesoara)

□ *Motiunea* - procesul cu ajutorul caruia se formeaza substantivele feminine din cele masculine si/sau invers (elev/eleva, rata/ratoi etc.). Cele mai frecvente sufixe motionale sunt: feminine (-a, -ita, -easca, -ca, -oaica, -toare), masculine (-oi, -an).

3. Numarul substantivelor

Substantivele din limba romana prezinta forme de singular (elev, scoala) si de plural (elevi, scoli)

Masculin		Feminin		Neutru	
singular	plural	singular	plural	singular	Plural
□/pom	i/pomi	a/clasa	e/clase	□/parc	-uri/parcuri
u/codru	i/codri	a/banca	i/banci	□/oras	e/orase
e/munte	i/munti	e/parte	i/parti	u/lucru	-uri/lucruri
a/tata	i/tati	□/manta	le/mantale	u/cadru	e/cadre
		a/marfa	uri/marfuri	u/curcubeu	e/curcubeie
		e/vreme	-uri/vremuri	u/studiu	i/studii

□ - desinenta zero

□ *Substantive defectve de numar:*

-cu forme numai la singular (nume de materii, insusiri, stari sau ape, munti, persoane, locuri), comune (grau, var) si proprii (Siret, Traian);

-cu aceeasi forma si la singular si la plural (pui, tei, unchi, invatatoare, nume);

-cu forme numai la plural (unele nume de materii, nume de locuri, munti) comune (icre, calti), proprii (Iasi, Balcani).

□ *Substantive cu forme multiple de singular* (oapete/oaspe; pantece/pantec) sau de plural cu acelasi inteles (boli/boale; coli/coale), cu inteles diferit (coarne/corni/cornuri)

□ *Substantive colective* (a caror forma de singular are inteles de plural):

-substantive simple (primare): hoarda, herghelie, stol, turma, trib etc.

-substantive derivate: alunis, frunzis, taranime, stejaris etc.

□ **Atentie!** Forma de plural a unor nume de materie (alamuri, dulceturi, matasuri etc) defectve, in mod normal, de acest numar, are sensul unui plural colectiv,

Declinarea substantivului

Declinarea substantivelor nearticulate sau articulate nehotarat

Cazul	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
N	(un) om	(niste) oameni	(o) casa	(niste) case	(un) scaun	(niste) scaune
G	(al unui) om	(al unor) oameni	(al unei) case	(al unor) case	(al unui) scaun	(al unor) scaune
D	(unui) om	(unor) oameni	(unei) case	(unor) case	(unui) scaun	(unor) scaune
Ac	(pe)(un) om	(pe)(niste) oameni	(pe)(o) casa	(pe)(niste) case	(pe)(un) scaun	(pe)(niste) scaune

Declinarea substantivelor articulate hotarat

Cazul	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
N	Leul	Leii	Masa	Mesele	Teatul	Teatrele
G	Leului	Leilor	Mesei	Meselor	Teatrului	Teatrelor
D	Leului	Leilor	Mesei	Meselor	Teatrului	Teatrelor
Ac	Leul	Leii	Masa	Mesele	Teatrul	Teatrele
V	Leule!	Leilor!	-	-	-	-

Declinarea substantivelor proprii (nume de persoane)

Cazul	Masculin	Feminin	
N	Dan	Ileana	Lili
G	(al,a,ai,ale) lui Dan	(al,a,ai,ale) Ilenei	Lui Lili
D	Lui Dan	Ilenei	Lui Lili
Ac	Pe Dan	Pe Ileana	Pe Lili
V	Dane!	Ileana!	Lili!

Declinarea substantivelor proprii nume geografice compuse

- a) doua substantive in acelasi caz: N-Ac Targu-Jiu; G-D Targu-Jiului
- b) doua substantive, al doilea in genitiv: N-Ac Vatra Dornei; G-D Vetrei Dornei
- c) doua propozitii legate prin prepozitie: N-Ac Curtea de Arges; G-D Curtii de Arges
- d) un substantiv si un adjectiv: N-Ac Valea Lunga; G-D Vaii Lungi

4. Cazurile substantivului

Nominativ (cine? ce?)

- subiect: Lui i se cuvine aceasta cinste.
- nume predicativ (intotdeauna in relatie cu un verb copulativ): Radu este un copil bun.
- apozitie (atribut apozitional): Raul Mures a iesit din matca.

Obs. Exemplele se pot construi usor daca se folosesc adverbele : adica, anume, chiar, tocmai.

Mihai [adica] nepotul meu a implinit un an.

Acuzativ -atribut substantival prepozitional (care? ce fel de?) - Apa de la munte este rece. (care apa?)

Obs. Nu face greseala sa pui intrebarea: de unde?

-nume predicative (urmeaza dupa un vb copulativ, iar substantivul e insotit de prepozitie) - Florile sunt pentru mama.

- complement direct (pe cine? ce?) - Il intreb pe Mihai.
- complement indirect (prepozitii + cine? ce?) - Vorbim despre cazuri.
- complement de agent (de cine? de catre cine?) - Intrebarea a fost pusa de Alina.

Obs. Urmeaza dupa un verb la diateza pasiva sau dupa un participiu.

- complement circumstantial de loc (unde? cu sau fara prepozitii, incotro?) - Vine de la padure.
- c. C. de timp (cand? cu sau fara prepozitii, cat timp?) - A lipsit de acasa o saptamana.
- cc de mod (cum?, cat?, in ce fel?) - Copiii vin in grupuri. Alearga ca vantul. (complement circumstantial de mod comparativ)

- cc de cauza (din ce cauza?) - Codrul clocoti de zgomot
- cc de scop (in ce scop?) - A plecat in oras pentru cumparaturi.

Genitiv-atribut substantival genitival (al,a,ai,ale cui?) - Interventia colegei a fost salutară.

- nume predicative (urmeaza dupa un vb copulativ si este insotit de articol genitival:al,a,ai,ale) - Pamantul este al taranilor.

Obs. Substantivele in genitiv pot indeplini si alte functii sintactice daca sunt precedate de prepozitii sau locutiuni prepozitionale, forma articulata: asupra, contra, impotriva, inapoi, deasupra, dedesubtul, in susul, in josul, in fundul, din cauza etc.

- complement indirect - Toti s-au ridicat contra propunerii lui.
- complement circumstantial de loc - Vizitatorii se uitau in fundul pesterii
- complement circumstantial de timp - A ajuns la gara inaintea sosirii trenului
- complement circumstantial de cauza - A intarziat din cauza vremii.
- atribut substantival prepositional - Gradina din fata casei era inundata de verdeata

Dativ -complement indirect (cui?) Padurii ii lipseste cantecul pasarilor.

Obs. Substantivele in dativ pot indeplini si alte functii sintactice, daca sunt precedate de prepozitiile: gratie, datorita, multumita, potrivit, conform, contrar, aidoma, asemenea

- complement circumstantial de loc (dativ locativ) - Stai locului, copile!
- complement circumstantial de mod - A raspuns conform asteptarilor noastre
- nume predicativ - El este aidoma fratelui tau.

- atribut substantival prepositional (care?) - Interventia conform planului a condus la reusita.
- atribut substantival (cui?) - Preot desteptarii noastre / Oferirea de premii olimpice a fost

televizata. (de obicei dupa infinitivul lung)

- complement indirect cu prepozitie - Am reusit datorita Ioanei.
- complement circumstantial de cauza - A intarziat din cauza ploii.

Vocativ -nu are functie sintactica; se desparte prin virgula de restul cuvintelor, indiferent de locul pe care-l ocupa in propozitie - Ioana, vino afara!

◆ **VERBUL** este partea de vorbire flexibila in raport cu modul, timpul, persoana si numarul, care exprima actiuni, stari sau calitati privite ca procese in derulare.

1. Clasificările verbului

a) după rolul sintactic și morfologic:

-predicative: îndeplinesc singure, la un mod personal, funcția de predicat verbal (a citi, a merge, a vedea etc)

-copulative: leagă numele predicativ de subiect și îndeplinesc la un mod personal, împreună cu numele predicativ, rolul de predicat nominal (a fi, a deveni, a se face)

-auxiliare: ajută la formarea modurilor și timpurilor compuse, precum și a diatezei pasive (a fi, a vrea, a avea)

b) după posibilitatea de a avea complement direct:

-tranzitive: care pot avea complement direct (a face, a iubi etc)

-intransitive: care nu pot avea complement direct (a alerga, a fi, a merge etc.)

c) după referirea la persoana:

-personale: au forma pentru toate persoanele (a cauta, a citi etc.)

-impersonale: nu au subiect și, de obicei, au numai forma de persoana a III-a (a ploua, a se zice)

-unipersonale: se folosesc numai la persoana a III-a (a latra, a macai, a oua etc.) a trebui este unipersonal ca forma și impersonal prin continut.

2. Locuțiunile verbale

Grupuri de cuvinte, care conțin în mod obligatoriu un verb, cu sens unitar și cu trăsături morfologice și sintactice specifice verbului.

Structura locuțiunilor verbale:

-verb + prepoziție + substantiv: a avea de gând

-verb + interjecție: a face tusti

-verb + substantiv: a-și pazi gura / paziți-va gura! (pronume între verb și substantiv)

-verb + etc.: a o lua la sanatoasă, a-și aduce aminte

□ cele mai frecvente verbe întâlnite în locuțiunile verbale: a face, a da, a lua, a avea, a pune, a trage, a baga.

□ Atentie! O locuțiune verbală se recunoaște dacă:

-se poate substitui printr-un singur cuvânt (a o lua la fuga = a fugi)

-înțelesul unitar este altul decât sensul fiecăreia dintre componente;

-există un cuvânt care, luat izolat, nu are înțeles clar (a-și aduce aminte; aminte=?)

3. Diateza verbului. Categorie gramaticală specifică verbului care exprimă raportul dintre subiect, verb și obiect: diatezele activă, pasivă și reflexivă

Diateza activă: arată că *subiectul face* acțiunea exprimată de verb, fără a suferi consecințele acesteia; se formează din tema verbului de conjugat la care se adaugă terminațiile modurilor și timpurilor respective.

Diateza pasivă: arată că *subiectul suferă acțiunea* făcută de complementul de agent (exprimat sau subînțeles); se formează din participiul verbului de conjugat precedat de diateza activă a verbului auxiliar a fi; diateza pasivă are doar verbe care la diateza activă sunt tranzitive;

Diateza reflexivă: arată că *subiectul face acțiunea și tot el o suferă*; se formează din diateza activă a verbului de conjugat precedat de pronumele reflexiv în dativ sau acuzativ cu rol de marcă morfologică.

4. Modurile verbului. Categoria gramaticală verbală care indică forma pe care o ia verbul pentru a arăta felul *cum consideră vorbitorul acțiunea*.

Modurile: -personal: dacă are forme distincte pentru exprimarea persoanei;

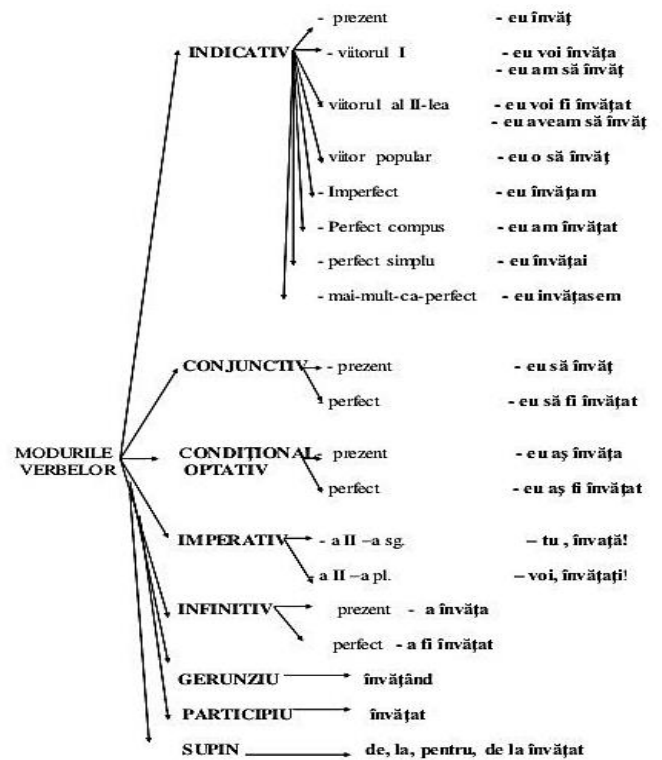
-nepersonal: dacă prezintă acțiunea fără referire la persoana care o săvârșește;

-predicativ: dacă verbul poate îndeplini funcția de predicat;

-nepredicativ: dacă verbul nu poate îndeplini funcția de predicat;

Moduri personale, predicative:

SCHEMA TIMPURILOR ȘI FORMELOR VERBALE

- indicativ: exprima o actiune prezentata de vorbitor ca *reala*, sigura (eu lucrez, tac, culeg, fug);
- conjunctiv: exprima o actiune *realizabila*, posibila in prezent, ireala in trecut (eu sa lucrez, sa tac, sa culeg, sa fug; eu sa fi lucrat, sa fi tacut, sa fi cules, sa fi fugit);
- conditional-optativ: exprima o actiune *realizabila in functie de* o conditie (eu as lucra, as tacea, as culege, as fugi);
- imperativ: *exprima un ordin*, un indemn, un sfat, o rugaminte (lucreaza! taci! culege! fugi!);

Modurile nepersonale, nepredicative:

- infinitiv: exprima actiunea in mod general, denumeste numele actiunii (a citi, a lucra etc.);
- gerunziu: exprima o actiune *in desfasurare*, fara referire precisa la momentul vorbirii (citind, lucrând
- participiu: denumeste sub forma de adjectiv *actiunea suferita* de un obiect (citit, vazut, citit etc.);
- supin: forma verbala *omonima cu participiul, avand in plus prepozitiile* de, la, pentru si sinonima cu infinitivul (de mancat, pentru citit, la cules etc.);

5. Timpurile verbale. Categorie gramaticala verbala care exprima momentul sau durata savarsirii actiunii.

Timpurile indicativului

- prezent: actiune simultana cu momentul vorbirii (lucrez, tac, culeg, fug);
- imperfect: actiune *trecuta, neterminata* in momentul la care se refera vorbirea (lucram, taceam);
- perfectul simplu: actiune trecuta, incheiata in trecut (lucrai, tacui, culesei, fugii);
- perfectul compus: actiune *trecuta, terminata*, fara a preciza momentul incheierii fata de prezent (am lucrat, am tacut, am cules, am fugit);
- mai mult ca perfectul: *actiune trecuta, incheiata inaintea altei actiuni* trecute (lucasem, tacusem, culesesem, fugisem);
- viitorul: actiune ce se petrece dupa momentul vorbirii (voi lucra, voi tacea, voi culege, voi fugi);
- viitorul anterior: actiune care se va petrece in viitor si *se va incheia inaintea unei alte actiuni viitoare* (voi fi lucrat, voi fi tacut, voi fi cules, voi fi fugit);

Timpurile conjunctivului

- prezent: sa lucrez, sa tac, sa culeg, sa fug;
- perfect: sa fi lucrat, sa fi tacut, sa fi cules, sa fi fugit;

Timpurile conditional -optativului

- prezent: as lucra, as tacea, as culege, as fugi;
- perfect: as fi lucrat, as fi tacut, as fi cules, as fi fugit;

☐ Nu uita! Imperativul, desi este mod predicativ, nu are forme decat pentru prezent.

☐ Atentie! Dintre modurile nepredicative doar infinitivul are forme distincte pentru timp, prezent si perfect, celelalte moduri neavand forme pentru mai multe timpuri.

6. **Conjugarea verbului.** Flexiunea verbului dupa diateza, mod, timp, persoana si numar se numeste conjugare. ☐ Nu uita! Dupa terminatia infinitivului (forma de dictionar a verbelor) verbele se clasifica in patru conjugari:

Conjugarea I: verbe terminate in **-a** (a lucra, a canta, a visa etc.)

Conjugarea II: verbe terminate in **-ea** (a placea, a vedea etc.)

Conjugarea III: verbe terminate in **-e** (a bate, a merge, a spune etc.)

Conjugarea IV: verbe terminate in **-i** sau **-i** (a fugi, a dori, a cobori, a hotari etc.)

☐ Nu uita! Conjugarea verbelor regulate la diateza reflexiva este aproape identica cu cea de la diateza activa. Paradigmele verbale sunt aceleasi, adaugandu-se in fata verbului pronumele reflexiv in dativ si acuzativ cu exceptia imperativului si gerunziului, cand pronumele sta dupa verb. Diateza reflexiva este defectiva de participiu si supin.

Conjugarea verbelor auxiliare: a fi, a avea, a vrea

☐ Atentie! 1. Verbele a fi si a avea au la prezent indicativ serii paralele de forme – prima, cu valoare predicativa, a doua, specializata ca auxiliar. (Noi avem o carte. / Noi am venit.)

2. Forme ca vrei, vroiesc etc., rezultate din contaminarea verbelor a vrea si a voi, sunt neliterare.

3. La perfectul simplu, toate cele trei verbe au cate doua serii de forme, ambele corecte.

4. La imperativ (pozitiv si negativ), a avea are doua forme, ambele corecte. Forma aibi / n-aibi este invecitata.

1. Forme simple			
Modul	Timpul	Verbul	
		A fi	A avea (auxiliar)

Indicativ	Prezent	Sunt, is, -s, s- Esti Este, e, ii, -i, i- Suntem Sunteti Sunt, is, -s, s-	Am Ai Are Avem Aveti au	Am A A Am Ati au	Vreau Vrei Vrea Vrem Vreti vor	Voi Vei Va Vom Veti Vor
	Imperfect	Eram Erai Era Eram Erati erau	Aveam Aveai Avea Aveam Aveati aveau		Vream Vreai Vrea Vream Vreati Vreau	
	Perfect simplu	Fusei (fui) Fusesi (fusi) Fuse (fu) Fuseram (furam) Fuserati (furati) Fusera (fura)	Avusei (avui) Avusesi (avusi) Avuse (avu) Avuseram (avuram) Avuserati (avurati) Avusera (avura)		Vrusei (vrui) Vrusesi (vrusi) Vruse (vru) Vruseram (vrura) Vruserati (vrurati) Vrusera (vrura)	
	Mai mult ca perfect	Fusesem Fusesesi Fuese Fuseseram Fuseserati Fusesera	Avusesem Avusesesi Avusese Avuseseram Avuseserati avusesera		Vrusesem Vrusesesi Vrusese Vruseseram Vruseserati Vrusesera	
Conjunctiv	Prezent	Sa fiu Sa fii Sa fie Sa fim Sa fiti Sa fie	Sa am Sa ai Sa aiba Sa avem Sa aveti Sa aiba		Sa vreau Sa vrei Sa vrea Sa vrem Sa vreti Sa vrea	
- Pozitiv Imperativ - negativ		Fii! Fiti! Nu fi! Nu fiti!	Ai! Aveti! Nu avea! N-avea! N-ai! Nu aveti! N-aveti!		- -	
Infinitiv		A fi	A avea		A vrea	
Gerunziu		Fiind	Avand		Vrand	
Participiu		Fost (a), fosti, foste	Avut (a), avuti, avute		Vrut (a), vruti, vrute	
Supin		De fost	De avut		De vrut	

2. Forme compuse (se formeaza dupa aceleasi reguli ca si verbele regulate)

Modul	Timpul	Verbul		
		A fi	A avea (auxiliar)	A vrea (auxiliar)
Indicativ	Perfect compus	Am fost	Am avut	Am vrut
	Viitor	Voi fi	Voi avea	Voi vrea
	Viitor anterior	Voi fi fost	Voi fi avut	Voi fi vrut
Conditional – optativ	Prezent	As fi	As avea	As vrea
	Perfect	As fi fost	As fi avut	As fi vrut
Conjunctiv	Perfect	Sa fi fost	Sa fi avut	Sa fi vrut
Infinitiv	Perfect	A fi fost	A fi avut	A fi vrut

♦ **PRONUMELE** este parte de vorbire flexibila care tine locul unui substantiv.

Feluri: personal, de politete, reflexiv, de intarire, posesiv, demonstrativ, nehotarat, interogativ, relativ si negativ.

Observatii:

1. Pronumele personal, de politete si reflexiv nu devin niciodata adjective.

2. Pronumele de intarire, posesiv, demonstrativ, nehotarat, interogativ, relativ si negativ pot fi adjective.

3. Pronumele personal, de politete, reflexiv, de intarire si posesiv au forme dupa persoana.

1. PRONUMELE PERSONAL

Observatii:

1. Forme neaccentuate se intalnesc doar in cazurile Ac. si D.

2. Vocativ are numai persoana a II-a: tu! voi!

3. Genitiv - numai persoana aIII-a: lui, ei, lor.

4. Persoanele I și a II-a nu au forme după gen : eu, tu, noi, voi

5. Pronumele *dansa, dansul, dansii, dansete* sunt pronume personale, nu de politețe.

Functii sintactice

- subiect: N: **Tu** ajungi primul.
- nume predicativ in: N: Fratele meu este **el**.
Ac: Intrebarea este pentru **tine**.
G: Cartea este **a lui**.
- atribut pronominal in: N (apozitie): Invitatul, adica **el**, sa poftasca in casa.
G: Sfatul **lui** dovedeste intelepciune.
Cartea din fata **lui** este a mea.
D: Copilu-**i** statea linistit. (dativ posesiv)
- complement direct in: Ac: **Te** intreb si **pe tine** despre acest lucru.
- complement indirect in: Ac: A vorbit cu **mine**.
D: **Lui i**-am dat o carte.
G: (cu prepozitie) Napasta a cazut **asupra ei**.
- complement circumstantial de loc in: Ac: Merge la **voi**.
G: (cu prep. sau loc prep.) S-a asezat in fata **lui**. (ei, lor)
D: (insotit de prep. sau loc. prep. cu forma nearticulata): In fata-**mi** se asezase o persoana importanta.
- complement circumstantial de mod in: Ac - A raspuns ca **tine**.
- complement circumstantial de cauza: G - N-a venit din pricina **lui**.

Situatii in care pronumele personal nu are functii sintactice:

-in V (**tu! voi!**)

-dativul etic: Vor sa **mi**-l omoare

-cand are valoare neutra: A luat-**o** la fuga Da-i inainte fara grija!

2. PRONUMELE DE POLITETE

-are numai forme pentru persoanele aII-a și aIII-a

pers. aII-a: N-Ac: dumneata, dumneavoastra G-D: dumatile

pers. aIII-a: N-Ac-G-D: dumnealui, dumneaei, dumnealor

Observatii:

-alte pronume de politețe: Domnia ta (sa, lui, voastra), Maria ta (sa, lui, voastra), Inaltimea ta (sa, lui, voastra)

Excelenta ta (sa, lui, voastra). - folosite mai rar in vorbirea contemporana

-forme afective : mata, mataluta, matalica, talica, matala

-functii sintactice: aceleasi cu ale pronumelui personal (exceptii atr. pron. in D. si compl. circum. de loc in D)

3. PRONUMELE REFLEXIV

Observatii: -are forme proprii **numai pentru pers. aIII-a**, cazurile D și Ac

D: sie, siesi/isi, si

Ac: (pe) sine/ se

-pentru persoana I și aII-a imprumuta formele de la pronumele personale:

D: imi, iti, ne, va (imi amintesc...)

Ac: ma, te, ne, va (ma gandesc...)

-formele de mai sus devin reflexive numai daca au aceeași persoana cu verbul:

te gandesti (pron. – pers. a II-a, vb. – pers. a IIa)

ma framant (pron. – pers. I, vb. – pers. I)

Functii sintactice:

-complement direct: Ac: **Te** privesti in oglinda.

-complement indirect: D: **Iti** cumperi o carte.

Ac: Rar vorbea despre **sine**

-atribut pronominal: Ac: Lauda de **sine**

D: (dativ posesiv) **Si**-a certat copiii (copiii-si)

Mi-am aranjat cartile (cartile)

Observatii: Cand nu are functie sintactica, pronumele reflexiv se analizeaza impreuna cu verbul, fiind marca diatezei reflexive.

Forma accentuata de Ac., insotita de art. hot. se substantivizeaza (Si-a soptit in sinea lui).

4. PRONUMELE SI ADJECTIVUL DE INTARIRE

Forme: -masculin, singular: (eu) insumi fiu (m.sg.) - vocala u- insumi (m.sg.)

(tu) insuti

(el) insusi

-feminin, singular: (eu) insami fiica (f.sg.) - vocala a-insami (f.sg.)

(tu) insati

(ea) insasi

-masculin, plural: (noi) insine fii (m.pl.) - vocala i-insisi (m.pl.)

(voi) insiva

(ei) insisi

-feminin, plural: (noi) insene fiice (f.pl.) - vocala e-insene (f.pl.)

(voi) inseva

(ele) insesi, insele

Observatii:

1. Se greseste mai ales la folosirea vocalelor u, a, i, e aflate in fata formelor: -mi, -ti, -si, -ne, -va, -le

2. Pronumele de intarire se folosesc rar in limba actuala. De cele mai multe ori, ele insotesc un pronume sau un substantiv devenind adjective de intarire, de aceea functia sintactica este de atribut adjectival.

3. Atentie la acord: Dan, Maria si Elena, ei insisi... (masculinul are prioritate)

Eu, tu si el, noi insine... (persoana I are prioritate asupra celorlalte, iar persoana aII-a asupra pers. aIII-a)

4. Insusi poate fi inlocuit de adverbul chiar sau de alte sinonime (singur, propriu, personal, in persoana)

5. PRONUMELE SI ADJECTIVUL NEGATIV

Forme:

N-Ac: nimeni, nimenea N-Ac: nici unul, nici una, nici unii, nici unele

G-D: nimanui G-D: nici unuia, nici uneia, nici unora

nimic, nimica

-Ca adjective se intalnesc formele: nici o, nici un, nici unui, nici unei, nici unor.

-Aceleasi functii sintactice ca si celelalte pronume

Observatii:

1. Aceste pronume trebuie folosite in propozitii negative.

2. In exemplul: N-a stiut nici unul, nici altul. - cuvantul subliniat este conjunctie, deci nu intra in alcatuirea unui pronume negativ.

6. PRONUMELE SI ADJECTIVUL POSESIV

-Are forme dupa persoana si dupa numarul si genul obiectelor posedate:

ex. al meu, al tau, al sau a mea, a ta, a sa

ai nostri, ai vostri ale noastre, ale voastre

Formele se obtin cu ajutorul atricolului posesiv genitival: al, a, ai, ale

Observatie: Pronumele lui, ei, lor sunt personale, nu posesive

Functii sintactice:

-subiect: N - **Ai mei** au ajuns acasa.

-nume predicativ: N - Caietul acesta este **al meu**.

Ac - Florile sunt pentru **ai mei**.

-atribut pronominal Ac - Rar am vazut o privire ca **a ta**.

G - Sfatul **alor mei** mi-a fost de folos.

-complement direct: Ac - I-am vazut pe **ai vostri**.

-complement indirect: Ac - Se gandea la **ai sai**.

D - Le povestesc **alor mei**.

G - Toti s-au ridicat impotriva **alor tai**.

-complement de agent: Ac - A fost chemat de **ai sai**.

-compl. circum. de loc: Ac - Vin de la **ai mei**.

-atribut adjectival: N - Cartea **ta** este aici.

Ac - Locuieste pe strada **mea**.

D - Caietului **tau** ii lipseste o foaie.

G - Dorinta mamei **mele** e sfanta.

V - O, copilul **meu**, fii mereu intelept!

Observatie: Pentru a afla cazul adjectivului posesiv nu se pun intrebarile al, a, ai, ale cui? ci se stabileste cazul substantivului cu care s-a acordat adjectivul, care preia genul, numarul si cazul substantivului determinat.

7. PRONUMELE SI ADJECTIVUL DEMONSTRATIV Forme:

-de apropiere: acesta, aceasta, acestia, acestea, asta, asta, aista, aiasta, etc.

-de diferentiere: celalalt, cealalta, ceilalti, celelalte,etc.

-de departare: acela, aceea (f.sg.), aceia (m.pl.), acelea, aia, ala, etc.

-de identitate: acelasi, aceeasi, aceiasi, aceleasi

Functii sintactice: aceleasi ca si la celelalte pronume, iar ca adjectiv una singura: atribut adjectival

Observatii: 1. "Acela" are si o forma mai redusa "cel", care poate aparea numai in prezenta unui determinant obligatoriu (cel de acolo, cei prezenti)

2. Alte forme populare: asta, ista, aista, cesta, ala, alalalt, aia, istalalt.

3. Formele de feminin aceasta, asta, aceea intra si in componenta locutiunilor adverbiale (pentru asta, pe langa asta, cu toate acestea).

8. PRONUMELE SI ADJECTIVUL NEHOTARAT

Forme:

simple: unul, una, unii, unele altul, alta, altii, altele
atat, atata, atatia, atatea tot, toata, toti, toate
mult, putin, cutare

compuse (elemente de compunere: -va, -ori, -fie, -oare, -orisi, -vre, etc.) cineva, careva, ceva, catva, fiecare, oarecine, orisicine, altcineva, vreunul, etc.

Observatii:

1.Pronumele nehotarate in componenta carora intra cuvantul "cine" nu devin niciodata adjective.

2.Urmatoarele pronume nehotarate isi modifica forma atunci cand devin adjective:

unul-un una-o altul-alt alta-alta vreunul-vreun vreuna-vreo

3. Functii sintactice ale pronomelor nehotarate: subiect, nume predicativ, atribut, complement, iar a adjectivelor nehotarate: atribut adjectival.

9.**PRONUMELE SI ADJECTIVUL INTEROGATIV** tine locul unui nume, persoană asteptat ca raspuns la intrebare. Forme:

N: cine? N-Ac: care? N-Ac: ce? N-Ac: cat? cata? cati? cate?

Ac: (pe) cine? G-D: caruia? G-D: nu are forme G-D: cator?

D: cui? careia?

G: (al,a,ai,ale) cui? carora?

Functii sintactice:

-subiect: N: Cine vine? (Andrei vine.)

-nume predicativ N: Care este sora ta? (Sora mea este aceasta.)

Ac: Pentru cine sunt cartile? (Cartile sunt pentru Dan.)

G: Ai cui sunt acesti copii? (Acesti copii sunt ai vecinei.)

-atribut pronominal: G: Ai cui bani lipseau? (Lipseau banii Mariei.)

-complement direct: Ac: Pe cine ai chemat? (Am chemat-o pe sora ta.)

-complement indirect:Ac: Despre cine vorbeai? (Vorbeam despre bunica.)

D: Cui i-ai povestit?(Ioanei i-am povestit.)

-compl.de agent: Ac: De cine ai fost ajutata? (Am fost ajutata de colegi.)

-compl. circum. de loc:Ac: La cine ai fost? (Am fost la vecini)

Observatii:

1.Pronumele interogativ cine? nu devine adjectiv.

2.Toate adjectivele interogative au aceeasi functie sintactica de atribut adjectival.

N: Care carte-ti lipseste?

Ac: Despre ce intamplare povestesti?

D: Carui copil i te adresezi?

G: Raspunsul carui coleg ti-a placut?

3. Pronumele interogativ CE este invariabil

4. Pronumele au functia sintactica, cazul, numarul si genul de la substantivul pe care il inlocuiesc.

10. PRONUMELE SI ADJECTIVUL RELATIV Forme:

a) simple: N: cine N-Ac: care N-Ac: ce N-Ac: cat cata cati cate

Ac:(pe) cine G-D:caruia G-D:nu are forme G-D: cator

D:cui careia

G: (al,a,ai,ale) cui carora

b) compuse m.sg. f.sg. m.pl. f.pl.

N-Ac: cel ce ceea ce cei ce cele ce

D-G: celui ce celei ce celor ce

Functii sintactice: aceleasi cu ale pronumelui interogativ, doar ca exemplele trebuie introduse in fraze, in asa fel, incat pronumele sa devina relativ (el leaga o propozitie secundara de regenta ei). Functia poate fi aflata prin inlocuirea substantivelor pe care le substituie.

Ex: -subiect: Stiu / cine vine.

-nume predicativ: Am aflat/ care este sora mea.

-atribut pronominal: Ma intereseaza/ ai cui bani lipseau.

Obs. 1. In anumite situatii pronumele relative pot deveni echivalente ca sens cu pronumele nehotarate (S-a dus *care* pe unde a apucat).

2. Pronumele relative pot intra in componenta unor locutiuni, expresii pronominale si adverbiale (care mai de care, care pe care, cine stie, cine stie cand, din ce in ce, cate si mai cate).

♦ **ARTICOLUL** Partea de vorbire flexibila ce insoteste un substantiv, aratand in ce masura acesta e cunoscut vorbitorului.

1. CLASIFICAREA ARTICOLULUI

a) dupa inteles: - articol hotarat (propriu-zis) - arata ca obiectul denumit de substantiv este cunoscut vorbitorului sau considerat ca atare.

- articol *nehotarat* - prezinta obiectul denumit de substantiv ca *nefiind bine cunoscut* vorbitorului.

- articol *posesiv* (genitival) - leaga *substantivul care denumeste posesorul de obiectul* posedat.

- articol demonstrative (adjectival) - leaga un substantiv de substantivul regent.

b) dupa pozitie: - articol enclitic - se lipeste la sfarsitul cuvantului (omul, cartea)

articol proclitic - se afla in fata substantivului determinat (un caiet, niste carti)

□ Atentie!

1. Articolul luat separat (fara cuvantul care il insoteste) nu are sens.

2. Articolul poate insoti - un substantiv (poezia, un om, lui Mihai)
un adjectiv (silitorul elev, floarea cea frumoasa)
un numeral (al doilea, a treia)

3. Articolul se analizeaza impreuna cu partea de vorbire pe care o insoteste (singur nu are functie sintactica).

4. Articolul are forme omonime cu alte parti de vorbire, dar poate fi depistat cu usurinta comparand opozitiile de numar (un caiet/niste caiete, un caiet/doua caiete; (articol-numeral))

2. **ARTICOLUL HOTARAT** Se ataseaza substantivului, direct sau cu ajutorul unei vocale de legatura, aratand ca obiectul denumit de acesta este cunoscut vorbitorului

Forme flexionare:

Cazul	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
N-Ac	-l	-i	-a	-le	-l	-le
G-D	-lui	-lor	-ei	-lor	-lui	-lor

Cazul	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
N-Ac	elevul	Elevii	Eleva	Elevele	Scaunul	Scaunele
G-D	Elevului	Elevilor	Elevei	Elevelor	Scaunului	Scaunelor
V	Elevule!	Elevilor!	Elevo!	Elevelor!	Scaunule!	Scaunelor!

□ Atentie!

1. Articolul hotarat apare ca element constructiv in structura unor pronume - dansul, dansa, in aceste cazuri nefiind analizabil.

2. Prin articulare, unele adverbe si locutiuni adverbiale se transforma in prepozitii si locutiuni prepozitionale (inaintea, inapoia, in fata).

3. Substantivele feminine nume proprii de origine autohtona, terminate in vocala "A" se articuleaza hotarat enclitic (cartea Mariei, Ioanei) iar cele de origine straina se articuleaza hotarat proclitic (cartea lui Jeni, lui Carmen).

4. Substantivele articulate hotarat care denumesc momentele zilei sau diviziuni de timp isi schimba valoarea gramaticala si devin adverbe (ziua, seara, joia, vara).

5. Cand sunt precedate de prepozitii substantivele in Ac. nu se articuleaza (merge la scoala), dar se articuleaza cand sunt insotite de un atribut (merge la scoala de muzica).

3. **ARTICOLUL NEHOTARAT** Insoteste un substantiv, precedandu-l intotdeauna, aratand obiectul definit de acesta nu este cunoscut vorbitorului. Forme flexionare:

Cazul	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
N-Ac	Un elev	Niste elevi	O eleva	Niste eleve	Un scaun	Niste scaune
G-D	Unui elev	Unor elevi	Unei eleve	Unor eleve	Unui scaun	Unor scaune

Observatii:

1. Formele UN si O ale articolului hotarat sunt omonime cu cele ale numeralului cardinal si ale adjectivului pronominal nehotarat. Se pot deosebi in context: UN si O sunt:

a) *articole*, cand le corespunde NISTE (o carte/niste carti)

b) *numerale*, cand la plural le corespunde un numeral (un elev/ doi elevi)

c) *adjective pronominale* nehotarate, cand la plural intra in corelatie cu *unii, unele* (o carte/unele carti)

2. Cand insoteste alte parti de vb, articolul nehotarat le transforma in substantive (*du-te-vino/un du-te-vino*).

3. Articolul nehotarat poate transforma numele proprii in nume comune (Hercule/ un hercule).

4. Forma de plural a articolului nehotarat NISTE poate fi folosita si la forma de singular a unor substantive, conferindu-i un sens deosebit (un peste/ niste peste/niste pesti) fata de pluralul articulat

5. Cuvantul niste cu intelesul "cativa", "un pic de" nu e articol, ci adjectiv pronominal nehotarat.

4. ARTICOLUL POSESIV (GENITIVAL)

Se aseaza inaintea unui substantiv sau pronume in G, inaintea unui adjectiv posesiv sau a unui numeral ordinal si leaga, de obicei, numele obiectului posedat de cel al posesorului; se numeste posesiv, deoarece indica posesia (apartenenta) si genitival deoarece intra in componenta intrebarii genitivului.

Observatii:

1. Forma de G-D **alor** apare numai in structura pronumelui posesiv la G-D (Port de grija **alor mei**)

2. La numeralul ordinal, **al, a** este element constitutiv, indicand, impreuna cu articolul hotarat, genul acestuia (**al** treilea/ **a** treia)

Atentie: Formele articolului posesiv **al, a, ai, ale** se scriu intotdeauna intr-un singur cuvant. Nu le confundati cu secventele omonime ca:

-prepozitia la infinitiv a + pronume personale neaccentuate la Ac sau D (a-i vedea/ a-I vedea)

-prepozitia a + le (pronume personal in D. sau Ac, plural, feminin)

5. ARTICOLUL DEMONSTRATIV (ADJECTIVAL)

Leaga un adjectiv de substantivul regent; ajuta la substantivizarea adjectivului si a numeralului (cei tari, cei doi, cel de-al doilea) si la formarea superlativului relativ (cel mai bun)

Forme flexionare

Cazul	Masculin		Feminin	
	Singular	Plural	Singular	Plural
N - Ac	Cel	Cei	Cea	Cele
D	Celui	Celor	Celei	celor

Observatii:

1. Articolul demonstrativ se analizeaza impreuna cu partea de vorbire pe care o insoteste

2. Cel apare frecvent ca termen regent, insotit de un determinant obligatoriu, deci, in aceste situatii, cel are valoarea pronominala (Cel de aici/ cea de acolo)

3. Formele articolului demonstrativ se scriu totdeauna in singur cuvant si trebuie deosebite de secventele omonime -pronume interogativ-relativ ce + pronume neaccentuat in D, Ac (ce-l intrebi? / ce-i spui?)

-pronume ce + le (pronume neaccentuat de D si Ac pl.) (ce le dai/ ce le spui)

4. Articolul demonstrativ (adjectival) are flexiune de gen, numar si caz asemanatoare cu a pronumelui demonstrativ de departare acela, de care se deosebeste prin absentia elementului initial si a celui final a

◆ **ADJECTIVUL** Partea de vorbire flexibila care exprima insusirea unui obiect si se acorda in gen, numar si caz cu substantivul determinat

Observatii: Adjectivul poate exprima:

- proprietati ale obiectelor sau fiintelor (greu, mic, usor, luminos)
- materia din care este facut un obiect (metalic, lemnos)
- elementele constitutive ale unei colectivitati (taranesc, studentesc)
- referirea la posesor sau la origine (casa olteneasca)

Clasificarea adjectivelor

- a) dupa forma: - variabile - cu 2 terminatii - la sg. au o forma pentru masculin si alta pentru feminin (bun / buna)
- cu o terminatie - la sg. au aceeasi forma pentru masculin si feminin (casa / baiat mare)
- invariabile
 - provenite din adverbe (gata, asa, astfel)
 - provenite din imprumuturi vechi (ditai, sadea)
 - provenite din imprumuturi desemnand culori (crem, bleu, maro)
- b) dupa origine: - propriu-zise(verde, bun, inalt)
 - pronominale -posesive (caietul meu/tau/sau)
 - demonstrative (fata aceasta/aceea)
 - interogative (care fata?)
 - nehotarate (unii baieti/ unele fete)
 - relative (ce fata)
 - negative (nici un om)
 - de intarire (fata insasi)

Observatii: Adjectivele variabile, cu o terminatie, se termina, de obicei in vocala **E**

b) din punct de vedere semantic:

- calificative-primare (simple)- bun, frumos, albastru
- derivate cu ajutorul sufixelor (timpuriu, tineresc)
- determinative (provenite din alte parti de vorbire)
- pronominale -posesive (cartea mea/ta/sa)
- demonstrative (cartea aceasta/aceea)
- interogative (care mama?)
- nehotarate(unii baieti/ unele fete)
- relative(ce carte)
- negative(nici o fapta)
- de intarire (el insusi)
- numerale (trei elevi)
- participiale (pagina scrisa)
- gerunziale (masca razanda)
- adverbiale (barbat bine)

d)dupa numarul formelor flexionare realizate in declinare:

- cu 4 forme flexionare (in functie de gen, numar si caz)
 - propriu-zise (bun, simplu)
 - participiale (iubit)
 - gerunziale (suferind)
- cu 3 forme flexionare
 - cele terminate in consoanele C si G (lung, adanc)
 - derivate cu sufixele -TOR, -ESC, -IU (satesc, cenusiu)
- cu 2 forme flexionare
 - terminate in E (dulce)
 - terminate in consoana palatala (vechi, dibaci)
 - terminate in diftong (balai, rotofei)
- invariabile (maro, eficace, motrice)

Observatii: 1.De regula se aseaza dupa substantive (sunt postpuse)

2.Din punct de vedere sintactic, adjectivul poate avea urmatoarele functii:

- atribut(adjectival) - baiat bun, floare frumoasa
- nume predicativ (cand determina un verb copulativ) - Ana este cuminte.
- diferite feluri de complemente (determina un verb predicativ) - Din verde s-a facut galben.
- 3.Din punct de vedere stilistic, adjectivele sunt epitete
- 4.Sufixe adjectivale frecvente: -esc, -tor,-ean,-iu,-aret,-nic,-os
- 5.In categoria adjective calificative intra si locutiunile adjectivale(cu scaun la cap,de geniu)
- 6.Adjectivul poate sta si inaintea substantivului, de topica depinzand si articularea sa

2. Flexiunea adjectivului

In functie de flexiune, adjectivele sunt variabile si invariabile; cele variabile se modifica dupa gen, numar si caz, prin desinente, insotite sau nu de alternante fonetice.

Desinente de gen (la singular):

Masculin/Neutru – Feminin

-u -u - --a -e -a -e

simplu-a / albastru-a / auriu-e/ cenușiu-e / bun-a / frumos-frumoasa / amarui-e / vechi-e

Modificari dupa cazuri:

Observatii:Adjectivul sta dupa substantiv, sau poate sa preceada substantivul.

- 1.Cand adjectivul sta dupa substantiv, el nu se articuleaza.
 - 2.Cand adjectivul sta inaintea substantivului, el capata o semnificatie speciala care ii mareste expresivitatea.
 - 3.Unele adjective au o topica fixa in raport cu substantivul. De exemplu adjectivele pronominale stau numai in fata substantivului (oricare om) precum adj. “biet”. Pe de alta parte adjectivele provenite din participii stau numai dupa substantiv (pomul laudat).
 - 4.Unele adjective isi schimba sensul in functie de topica (are o parte buna - opusa lui rea / O buna parte nu au - o parte dintr-un intreg)
 - 5.Adjectivele invariabile au o singura forma pentru toate genurile, numerele si cazurile. Din aceasta categorie fac parte adjectivele nume de culori (bej, crem), adjectivele terminate in -CE (eficace), adjectivele cuvinte vechi in limba (sadea, gata,ditamai).
- 3.Gradele de comparatie-** forme pe care le ia adjectivul pentru a arata in ce masura un obiect poseda o insusire in raport cu alte obiecte sau cu alte momente ale existentei sale; nu se exprima prin desinente, ci prin constructii sintactice speciale.

Gradul pozitiv (exprima o insusire a obiectului fara a o raporta la un alt obiect sau la alt moment) - cer senin, nor negru.

Gradul comparative (exprima insusirea unui obiect in raport cu insusirile unui alt obiect, stabilind raporturi de egalitate sau inegalitate)

- de superioritate (mai scump)
- de egalitate (la fel de scump)
- de inferioritate (mai putin scump).

Gradul superlativ -relativ (exprima insusirile la cel mai inalt sau cel mai scazut grad, prin comparatie cu alt obiect)

- de superioritate (cel mai scump)
- de inferioritate (cel mai putin scump)
- absolut (arata gradul cel mai inalt sau mai scazut, fara a compara obiectul) foarte scump.

Mijloace afective de formare a superlativului absolut

- adverbe si loc. adverbiale cu valoare expresiva (extraordinar, extrem, grozav, nemaipomenit, nespus, din cale-afara, cu totul si cu totul)
- adverbe, adjective, substantive si locutiuni ce exprima notiuni dezagreabile, intensificand negativ sau pozitiv insusirea (destept nevoie mare, sarac lipit, putred de bogat, atat amar de vreme)
- repetitia adjectivului (desteptul desteptilor, o apa adanca, adanca)
- constructii exclamative (Cat de mare e!)
- procedee lexicale, prin derivarea adjectivului la grad pozitiv cu prefixe sau sufixe cu sens superlativ (arhi-, super-, extra-,ultra-,supra-,prea,-,isim)
- procedee fonetice prin lungirea vocalei (o apa adaaaaaaaaaanca!)

Adjective fara grade de comparatie

- adjectivele care la origine sunt vechi comparative sau superlative (inferior, superior, major, minor, oportun, posterior, ulterior, extrem, maxim, minim, suprem)
- adjectivele care exprima însușiri ale caror sens nu poate fi modificat prin comparație (asemenea, complet, desăvârșit, deplin, întreg, mort, unic, ultim, oral)
- adjective din domeniul științei (adipoasă, hidrofilă, acvatic, energetică)

Funcții sintactice:

- atribut adjectival (se întâlnește în toate cele 5 cazuri): Mama dragă, iarta-mă!
-nume predicativ: Florile sunt uscate.
- complement indirect: Din roșie s-a făcut galbenă
- complement circumstanțial de timp: Îl cunosc de mic.
- complement circumstanțial de cauză: De lenes ce era, nici mâncarea n-o gusta.

♦ **NUMERALUL** Partea de vorbire flexibilă care exprimă un număr, o determinare numerică a obiectelor, ordinea sau distribuția lor prin numărare. Clasificarea numeralului:

A) cardinal: -propriu-zis- exprimă un număr abstract sau un număr de obiecte. Pot fi simple (unu, doi) sau compuse (unsprezece)

- colective: exprimă însoțirea, ideea de grup (amândoi, tustrei)
- multiplicative: arată de câte ori crește o cantitate sau se mărește o acțiune (îndoit, întreit)
- distributive: exprimă repartizarea și gruparea numerică a obiectelor (cate unul)
- adverbiale (de repetiție): indică de câte ori se îndeplinește o acțiune (o dată, de două ori)
- fracționare: o zecime, miime

B) ordinal: exprimă ordinea obiectelor sau acțiunilor într-o însușire (întaiul, primul, secundul)

1. Numeralul cardinal propriu-zis

Poate fi -simplu (numerele de la unu la zece + sută, mie, milion, miliard, trilion, bilion)

-compus: mod de formare:

a) de la unsprezece la nouăsprezece, unitatea se leagă de zece cu ajutorul prep. **SPRE**

b) de la douăzeci la nouăzeci, unitatea se leagă direct de pluralul "zeci" (patruzeci), iar zecile se leagă de unități cu ajutorul conjuncției **SI** (patruzeci și doi)

De la o sută în sus numeralul care exprimă numărul sutelor, al miilor se așază înaintea unităților imediat inferioare.

Atenție! 1. Se scriu într-un cuvânt numeralul compus de la unsprezece la nouăsprezece și cele care exprimă numărul zecilor (treizeci), toate celelalte scriindu-se separat (trei sute patruzeci și trei)

2. Pronunțări gresite: paispe, cinspe, cinzeci

3. Numeralul cardinal (ca și celelalte tipuri de numeral) poate apărea singur în comunicare, caz în care are valoare substantivală (și funcții sintactice corespunzătoare acestuia), poate însoți substantivul, când are valoare adjectivală, sau poate însoți verbul, când are valoare adverbială și funcția de complement circumstanțial.

4. Numeralul unu și doi variază în funcție de gen.

5. De la doi, raporturile de la G-D se exprimă astfel: la G cu prep **A** sau cu ajutorul articolului demonstrativ **CEL**; la D se folosește prepoziția **LA** sau articolul demonstrativ **CEL** (caietele a doi elevi / celor două fete; s-au împartit cărți la treizeci de copii / celor treizeci de copii)

6. Numeralul zece, sută, mie, milion, miliard au flexiune asemănătoare cu a substantivelor, după număr și caz și pot fi articulate. Omonimia dintre numeral și pronume nehotărâte sau adjective pronominale nehotărâte sau articole se rezolvă în context. Numeralul se identifică cu întrebările **CATI?**, **CATE?**

7. Prin articulare, numeralul devine substantiv (**A** luat un zece la matematică).

8. Numeralul unu și doi intră în componenta unor locuțiuni și expresii cu valoare adjectivală sau adverbială (tot unul și unul, de unul singur, nici una, nici două, cu una, cu două).

1. Numeralul colectiv

Mod de formare - de la trei la opt, numeralul colectiv se formează cu **-TUS** (provenit din tot) sau cu **CATE(SI)** (catesipatru, catesitrei) ultimele forme fiind folosite în limbajul popular sau familiar

Observații: 1. Forma **amândoi**, care exprimă o colectivitate alcătuită din două unități, are flexiune de gen și caz (amândoi / amandouă / amandurora).

2. Când stă înaintea unui substantiv, **amândurora** își pierde **A**-ul final de la G-D (caietele amanduror copiilor).

3. **Amândoi** are ca sinonim forma **ambii**, cu forme distincte pentru gen și G-D (ambele / ambilor / ambelor).

4. **Toti, toate** + numeral cardinal au sens de numeral colectiv (Toti șase au plecat).

5. Tot sens de numeral colectiv au și substantivele **pereche** și **duzina**.

6. Folosit singur, numeralul colectiv are valoare substantivală, iar când însoțește un substantiv are valoare adjectivală și funcție de atribut.

3. **Numeralul multiplicativ**. Mod de formare: se formează de la numeralul cardinal prin derivarea cu prefixul IN- și sufixul -IT (întreit, înzecit)

Observatii: 1. Când însoțește un substantiv (cu care se acordă în gen, număr și caz) are valoare adjectivală și funcție de atribut; lângă un verb, are valoare adverbială și funcție de complement circumstanțial, iar prin articulare se substantivizează

2. **Îndoit** și **întreit** au sinonime neologice pe **dublu** și **triplu**.

4. **Numeralul distributiv**

Mod de formare: din adverbul CATE + numeralul cardinal (cate doi, cate trei)

Nu uita!

1. Nr. formate cu unu și doi au forme distincte de gen (cate unul/cate una) și la G-D (cate unuia / cate uneia).

2. Și numeralul distributiv poate avea valoare substantivală, adjectivală sau adverbială, cu funcții sintactice corespunzătoare.

5. **Numeralul adverbial**

Mod de formare: din prepoziția DE + numeral cardinal + ORI, cu excepția primului termen al seriei, “**o data**”, format din numeralul cardinal cu valoare adjectivală O și substantivul DATA

Observatii:

1. Ideea de repetare a acțiunii se poate reda și printr-o construcție numerală sinonimă formată din numeralul ordinal + substantivul OARA (a venit a doua oară)

2. Numeralesle **de două ori** și **de trei ori** au ca sinonime neologice **bis** și **tert**.

6. **Numeralul ordinal**

Mod de formare: de la doi în sus numeralul ordinal se formează din numeralul cardinal însoțit de secvențele **al...lea**, la masculin și **a...a**, la feminin

Observatii:

1. Seria numeralului ordinal începe cu **întai(ul)**, care are flexiune de gen, număr și caz și poate fi articulat când apare singur sau în fața substantivului pe care îl determină. Sinonimul **prim** are un comportament morfologic și sintactic identic (primul / prima; primului / primei).

2. Toată seria numeralului ordinal are forme deosebite de gen.

3. Formele de G-D se exprimă prin **cel de + numeral ordinal**, marca de caz fiind preluată de **cel** (Celui de-al doilea)

4. Numeralesle **al doilea** și **al treilea** au sinonime neologice pe **secund** și **tert**.

5. **Dintai** este o formă a numeralului ordinal în care prepoziția **de** s-a contopit cu numeralul **INTAI**.

6. În limba contemporană vorbitorii au tendința de a înlocui numeralul ordinal prin cel cardinal (trimestrul doi/ al doilea). Se recomandă folosirea doar în cazul numerelor mari.

7. Adjectivele **primar** și **ultim**, ca și locuțiunea adjectivală **cel (cea) din urmă**, au valoare de numeral ordinal.

Funcții sintactice:

-subiect: A răspuns al treilea din catalog.

-nume predicativ: Voi sunteți doi.

-atribut adjectival: Măine vor veni trei invitați.

-atribut exprimat prin numeral cu valoare substantivală: Interventia a doi dintre ei a fost salutară.

-complement direct: L-a chemat pe al doilea.

-complement indirect: Vorbeam despre doi dintre ei.

-complement de agent: A fost ajutat de trei dintre colegi.

-complement circumstanțial de mod: A fost rasplatit înșutit.

◆ **ADVERBUL** Partea de vorbire neflexibilă care arată *caracteristica unei acțiuni, a unei însusiri sau a unei stări, indicând împrejurarea* în care are loc acțiunea. Poate determina un *verb, un adverb, un adjectiv, o interjecție* cu valoare verbală

1. Clasificarea adverbului

a)dupa inteles:-adverbe de loc (acolo, afara, aproape, departe)

-adverbe de timp (astazi, atunci, curand)

-adverbe de mod (asa, bine, anevoie, degeaba)

-adverbe de afirmatie (da, bineinteles, fireste)

-adverbe de negatie (nu, ba, nici, dimpotriva)

b)dupa forma: -adverbe simple (lesne, aici, aproape)

-adverbe compuse (asta-vara, oriunde, oarecum)

c)dupa origine:-adverbe primare (cam, foarte, aici, apoi, bine)

-adverbe provenite din alte parti de vorbire:

-prin derivare cu sufixe (realmente, pieptis, taras, frateste)

-din adjective-participii (tare, clar)

-din substantive (ziua, noaptea, vara)

-din pronume relativ-interogative (cand, unde, cum)

-din alte promune-nehotarat, demonstrativ, negativ (candva, undeva, nicicand)

2. Gradele de comparatie

Pentru ca adverbul nu se declina si nu se conjuga, dar in schimb are grade de comparatie, se spune despre el ca se afla la granita dintre partile de vorbire flexibile si cele neflexibile

Gradele de comparatie ale adverbului sunt aceleasi ca la adjective:

-Gradul pozitiv: bine

-Gradul comparativ -de superioritate: mai bine

-de egalitate: la fel de bine

-de inferioritate: mai putin bine

-Gradul superlativ -relativ -de superioritate: cel mai bine

-de inferioritate: cel mai putin bine

-absolut : foarte bine

Nu uita!

1. Nu toate adverbele au grade de comparatie, iar unele au doar gradul pozitiv si comparativ (incolo, inainte).

2. La formarea superlativului relativ al adverbului **cel** este invariabil, pe cand la adjectiv se acorda cu regentul sau.

3. Adverbele **mai, putin, foarte, prea, tare** ajuta la formarea gradelor de comparatie

3. Locutiuni adverbiale. Grupuri de cuvinte cu sens unitar si cu rol de adverb

-Locutiunile adverbiale sunt: de loc, de mod si de timp

-In structura lor pot intra substantive, adjective (participii), numerale, adverbe precedate de prepozitii (in fata, peste tot, din loc in loc, din vreme ce, pe inserate, cu de-a sila, de asta seara)

-Pot fi formate prin repetarea unor substantive, adverbe (ora de ora, din an in an, asa si asa)

4. Functii sintactice

-Cea mai frecventa functie a adverbului si a locutiunii adverbiale este cea de cc de loc/ de mod/ de timp.

-Adverbul (locutiunea adverbiala) mai poate indeplini functia de atribut adverbial (Am deschis fereastra de jos).

-Unele adverbe (locutiuni adverbiale) pot fi predicate, de ele depinzand propozitii subordonate subiective, in cazul in care adverbele sunt urmate de elementele de relatie **ca, sa, ca sa, daca, de** (bine, adevarat, fireste, sigur, negresit, posibil, pesemne, probabil, fara indoiala, de buna seama, poate, cu siguranta)

Observatii:

1. Adverbele **chiar, doar, mai, nici, nu, numai, macar** nu au functie sintactica, intrand in componenta partilor de propozitie pe care le insotesc.

2. Adverbele (locutiunile adverbiale) pot fi numite si predicative, cand intra in componenta unui predicat nominal (Asa sunt toti parintii).

5. Ortografia adverbilor si a locutiunilor adverbiale

a) Se scriu intr-un cuvant (adverbele compuse cu fuziune desavarsita)

-prepozitie + adverb (deasupra, degeaba, deplin)

-adjectiv+substantiv (bunaoara, deseori)

-adverb+ fie-/oare-/ori-/va- antepus sau postpus (fiecum, oricum, candva, cumva)

-adjectiv pronominal + adverb (alaltaieri)

- adverb + adverb (nicicand, nicicum, niciodata)
- adverb+ conjunctie (asadar)

b)Se scriu cu cratima:

- adjectivul astă + substantiv (astă-vara,)
- prepozitia după + substantiv (după-amiaza,)
- prepozitia întru/dintru + adverb (dintr-adins, într-adancime)
- prepozitie compusa de-a din locutiunile adverbiale (de-a busilea, de-a berbeleacul, de-a valma)
- locutiunile adverbiale formate din :
 - doua substantive (calea-valea)
 - un substantiv+ un adverb (caine-caineste)
 - doua verbe (treaca-mearga)
 - doua adverbe (incet-incet)

c) Se scriu in cuvinte separate locutiunile adverbiale alcatuite din cuvinte care-si pastreaza intelesul si pot exista independent in vorbire (de obicei, de jur imprejur, la maximum, la o parte, in afara, intre timp, in van, pe negandite).

◆ **PREPOZITIA** - Partea de vorbire neflexibila care leaga attributele si complementele de cuvintele pe care le determina. 1. **Clasificarea prepozitiilor**

- a)dupa forma -simple (a, contra, cu, spre, sub, din, de)
 -compuse (despre, de la, de pe la, inspre, de sub, de pe langa)
- b)dupa origine -prepozitii propriu-zise (de, din, la, pe, langa)
 -provenite din -substantive (gratie, multumita)
 -participii (datorita)
 -adverbe (impotriva, deasupra)

c)dupa regimul cazual:

- prepozitii care cer cazul acuzativ: cu, din, de, despre, dinspre, inspre, pentru, prin, sub etc.
- prepozitii care cer cazul genitiv:asupra, contra, impotriva etc. (aici intra categoria prepozitiilor provenite dinadverbe cu aspect articulat)
- prepozitii care cer cazul dativ:gratie, multumita, datorita, conform, potrivit, contrar,aidoma si asemenea (aici intra prepozitiile provenite din substantive, verbe la participiu sau adverbe)

Nu uita! Prepozitia si locutiunea prepozitionala nu au functie sintactica. Ele se analizeaza impreuna cu attributele sau complementele pe care le leaga de cuvantul determinat

2. **Locutiunile prepozitionale** - Grupuri de cuvinte cu inteles unitar si cu rol de prepozitie.Ele sunt alcatuite din una sau doua prepozitii si o alta parte de vorbire

- a)un substantiv (in fata, in spatele, din cauza, in loc de)
 b)un adverb cu sau fara aspect articulat (in josul, in afara de)
 c)adjectivul “tot” (cu tot cu)

Nu uita! Locutiunile prepozitionale cer genitivul sau acuzativul; acuzativul, cand ultimul termen este o prepozitie (alaturi de, afara de, conform cu, relativ la); genitivul, cand ultimul termen este un substantiv articulat sau un adverb cu aspect articulat (in fata, in urma, de-a latul).

◆ **INTERJECTIA**- Partea de vorbire neflexibila care exprima, fara sa le denumeasca, stari sufletesti sau volitionale, ori reproduce (aproximativ) sunete si zgomote din natura.

Interjectiile pot fi alcatuite din:-un sunet (o! a!)

- mai multe sunete (ooo! ah!)
- doua sau mai multe silabe (aoleu!)
- un cuvânt repetat (mac-mac!)
- din mai multe cuvinte (trosc-pleosc!)

Interjectiile pot reda: -stari sufletesti:-durere (au! vai!), teama (aoleu!), nemulțumire (oh!), dispret (halal!), deznadejde (vai!), ciuda (uf!), indoiala (hm!), mirare (aaa!), admiratie (a! o!), entuziasm (ura!)

-zgomote din natura sau din lumea inconjuratoare (trap! poc! fas! scart!)

- sunete care insotesc acte fiziologice umane (haciu! hac!)
- sunete emise de animale, pasari, insecte (ham! cucu! bzzz!)

Functii sintactice:

- pot fi folosite cu valoare de predicat (interjectii predicative): Hai in casa!
- subiect: De afara se auzea mereu: trosc!

-complement direct: Ei auzeau: poc!

-nume predicativ: E vai de ei.

-atribut: Indemnul mars! ii era cunoscut.

♦ **CONJUNCTIA**- Partea de vorbire neflexibila care leaga, in fraza doua propozitii sau in propozitie, doua cuvinte cu aceeasi functie sintactica

1. Clasificarea conjunctiilor

- a)dupa forma
 - simple (si, iar, dar, ca, sa, daca)
 - compuse (caci, asadar, fiindca, ca sa)
- b)dupa functie:
 - coordonatoare-copulative (si, nici)
 - adversative (dar, iar, ci, ba, insa)
 - disjunctive (sau, ori, fie)
 - conclusive (deci, asadar, va sa zica)
 - subordonatoare-cauzale (caci, deoarece, fiindca)
 - de scop (sa, ca sa)
 - conditionale (daca, de)
 - concesive (desi)
 - consecutive (incat, ca, de)
 - de mod (precum, ca)

Nu uita! Si alte parti de vorbire pot avea valoare de conjunctie:

- pronumele relativ (care, cine, ce)
- adverbele relative (cand, cum, unde, cat, precum, incotro)
- alte adverbe (asadar, doar)

Atentie! Pentru a determina natura unui raport de coordonare sau de subordonare se foloseste procedeul corelativelor. In coordonare, procedeul consta in repetarea conjunctiei ori...ori/sau...sau. In subordonare, conjunctiei din propozitia subordonata ii corespunde in propozitia regenta un adverb sau un cuvânt cu valoare adverbiala (desi, totusi).

2. Locutiuni conjunctionale: Grupuri de cuvinte cu inteles unitar si rol de conjunctie. In alcatuirea lor intra totdeauna o conjunctie sau o alta parte de vorbire cu valoare de conjunctie.

Locutiuni conjunctionale:

- coordonatoare-copulative (cat si, precum si, ci si, nu numai)
 - adversative (numai ca, in schimb)
 - conclusive (prin urmare, de aceea)
- subordonatoare-cauzale (din cauza ca, din pricina ca)
 - de scop (pentru ca sa, cu scopul sa)
 - conditionale (cu conditia sa, in caz ca)
 - concesive (macar ca, cu toate ca, chiar daca, chiar de)
 - de loc (de unde, pana unde)
 - consecutive (asa ca)
 - de mod (asa cum, ca si cum, ca si cand, fara ca sa)
 - de timp (pana ce, pana sa, in timp ce, ori de cate ori)

Observatii:

1.O conunctie sau locutiune conjunctionala poate introduce mai multe tipuri de subordonate, in functie de context (cu exceptia celor prezentate)

2.Exista locutiuni conjunctionale care pot introduce numai anumite subordonate: de loc, de timp, de mod, concesive.

C2 SINTAXA

A. Sintaxa propoziției: *Propoziția este cea mai mică unitate sintactică prin care se exprimă o comunicare cu înțeles deplin și care are un singur predicat.* Eu mănânc un măr.Eu mănânc un măr/ pe care l-am cules din pom,/ dar pe care nu l-am spălat./

Părțile de propoziții- Propoziția este formată din părți de propoziții, prin acestea înțelegând cuvinte sau grupuri de cuvinte care au funcție sintactică. Părțile de propoziție se împart în părți principale de propoziție (subiectul, predicatul) și părți secundare de propoziție (atributul, complementul).

a) PĂRȚI PRINCIPALE DE PROPOZIȚIE:

- **Predicatul** – *Clasificare; Exprimarea predicatului. Predicatul*

Predicatul este partea principală de propoziție, de care depinde existența unei propoziții și care conferă subiectului o acțiune, o caracteristică, o stare sau o însușire. În general predicatul indică ce face, ce este, cum este subiectul. Predicatul răspunde la întrebările: ce face? cine este? ce este? cum este?

Copilul merge voios spre școală. Mașina aceasta este frumoasă.

În propoziții predicatul are cel mai important rol, primul pas în analiza unei propoziții este identificarea predicatului, urmat de identificarea subiectului.

Clasificarea predicatelor

După verbul prin care sunt exprimate: *predicate verbale sau predicate nominale.*

Predicatul verbal- *exprimat, printr-un verb cu înțeles de sine stătător și răspunde la întrebarea ce face?*

Copilul mănâncă cu poftă toată mâncarea din farfurie. (ce face? – mănâncă)

Predicatul nominal este exprimat *printr-un verb care nu are înțeles de sine stătător*, însoțit de diferite părți de vorbire și răspunde la întrebările: **ce este? cine este? cum este?**

Meseria este brățară de aur. (ce este? – este brățară)

El este profesorul nostru. (cine este? – este profesorul)

Cartea este frumoasă. (cum este? – este frumoasă)

Mijloace de exprimare

Părțile de vorbire prin care poate fi exprimat un predicat sunt: verb, locuțiune verbală, verb copulativ, adverb, locuțiune adverbială predicativă, interjecție predicativă.

Locul predicatului în propoziție. Predicatul nu are un loc fix în propoziție. Poate sta atât la începutul sau sfârșitul propoziției, cât și în interiorul acesteia. Vezi și locul numelui predicativ în propoziție.

Elevul învață pentru acest examen. Învață mai mult pentru acest examen. Elevul notă mare-și dorește.

Predicatul verbal- *atribuie subiectului o acțiune sau o stare și este exprimat printr-un verb predicativ*, la un mod personal, printr-o **locuțiune verbală** sau printr-o **interjecție**. Întrebare pentru predicatul verbal: **ce face?**

Copilul citește o carte. (citește – predicat verbal, verb predicativ)

Numai bagă de seamă la vorbele lui. (bagă de seamă – predicat verbal, locuțiune verbală)

Hai, la drum! (hai – predicat verbal, interjecție)

Predicatul verbal poate fi exprimat prin verbe la toate cele trei diatezele: activă, reflexivă, pasivă.

Pasărea zboară spre înălțimi. (diatiza activă)

Copilul se gândește la examenul ce-l așteaptă. (diatiza reflexivă)

Fapta a fost văzută de către toți cei prezenți. (diatiza pasivă)

Verbul a fi, predicat verbal

! Verbul a fi este *verb predicativ* atunci când este sinonim cu: a se găsi, a se afla, a exista, a avea loc, a proveni, a se întâmpla, a se împlini, a costa, a merge, a hoinări, a călători, a dura.

Copiii erau la școală. (se aflau) Azi a fost o zi de examene. (a avut loc)

! În următoarele construcții, formate cu verbul a fi: mi-e dor, ți-e frig, i-e sete, le e frică, vă este lene, le este rușine, e iarnă, este luni verbul a fi este verb predicativ și formează predicat verbal; substantivul care însoțește verbul este subiect. Mi-e dor de primăvară. I-e rușine să vorbească.

Predicatul verbal neexprimat sau exprimat partial. Există propoziții în care predicatul nu este exprimat.

Acesta este subînțeles dacă este cunoscut din propoziția anterioară.

Fetele aveau zâmbetul pe buze; 1/băieții și ei. 2/ (propoziția 2 are același subiect cu propoziția 1)

De cele mai multe ori, predicatul subînțeles este prezent în dialoguri. Propoziția în care este oferit un răspuns are același predicat ca și propoziția interogativă.

– Cu cine ai plecat? – Cu mama.

În unele cazuri predicatul poate fi dedus din ceea ce exprimă verbul exprimat anterior sau adverbul aflat în aceeași propoziție.

– A început să tune și să fulgere. – Repede în mașină!

De multe ori în propozițiile interogative, verbele pot fi omise, iar răspunsul este format din adverbul „nu”. Alteori poate fi omis doar auxiliarul perfectului compus, răspunsul fiind format din participiu.

– Ai înțeles? – Nu. – Înțeles.

Adverbe predicative

Următoarele adverbe predicative nu admit lângă ele verbul copulativ „a fi” și se comportă ca un predicat verbal: poate, firește, pesemne, fără doar și poate, desigur.

Pesemne ^{1/}acesta este prietenul tău.^{2/} Fără doar și poate ^{1/}că nu știi.^{2/}

Predicatul nominal exprimă o caracteristică a subiectului și este format dintr-un verb copulativ la un mod personal și dintr-un nume predicativ, simplu sau multiplu. Verbul copulativ cel mai des folosit în construcția unui predicat nominal este a fi.

Întrebări pentru predicatul nominal: *ce este? cine este? cum este?*

Mașina este roșie. (este roșie – predicat nominal; este – verb copulativ; roșie – nume predicativ)

Mașinile acestea sunt de pompieri. (sunt de pompieri – predicat nominal; sunt – verb copulativ; de pompieri – nume predicativ)

Fără ajutorul numelui predicativ propoziția nu ar putea avea un înțeles deplin, deoarece verbul copulativ nu are un înțeles de sine stătător. (Mașina este. sau Mașinile sunt.)

Totodată, numele predicativ nu este suficient pentru formarea unui predicat. Fără verbul copulativ, partea de vorbire prin care este exprimat numele predicativ ar deveni atribut. (Mașina roșie. Mașinile de pompieri.)

Numele predicative este partea esențială a predicatului nominal, care exprimă o însușire atribuită subiectului, prin care: califică (ce este, cum este), clasifică (clasa de obiecte) și identifică subiectul (cine este). Eu sunt elev la Liceul Industrial. (califică subiectul)

Copilul era un băiat de liceu. (clasifică subiectul)

Acela este profesorul nostru. (identifică subiectul)

Punctuația numelui predicative. Numele predicativ așezat lângă verbul copulativ nu se desparte niciodată prin virgulă, deoarece cuvintele formează o parte de propoziție. Mașina este frumoasă.

Dacă între verbul copulativ și numele predicativ se află adverbe sau locuțiuni adverbiale incidente (desigur, firește, bineînțeles, așadar, în concluzie, în realitate), acestea se pun între virgule sau linii de pauză (–...–).

Mașina este, firește, frumoasă.

Atunci când propoziția are mai multe nume predicative, acestea pot fi despărțite prin virgulă sau prin conjuncții coordonatoare: Mașina este mare, frumoasă, scumpă. Mașina este frumoasă, dar scumpă.

Subiectul este o parte principală de propoziție, care arată cine face acțiunea exprimată de predicatul verbal sau cine are o anumită caracteristică exprimată de numele predicativ. Altfel spus, subiectul este partea principală de propoziție despre care se spune ceva cu ajutorul predicatului.

Subiectul răspunde la întrebările: **cine? ce?**

Cărțile sunt aranjate în bibliotecă. (cărțile – subiect, are caracteristica exprimată de numele predicativ)

În fața casei latră voios un câțel. (cățel – subiect, face acțiunea exprimată de predicatul verbal)

Clasificarea subiectelor. În funcție de prezența în propoziție: subiect neexprimat sau exprimat. Subiectul exprimat poate fi simplu sau multiplu, iar cel neexprimat poate fi inclus sau subînțeles.

Mijloace de exprimare. Părțile de vorbire prin care poate fi exprimat un subiect: substantiv, numeral, pronume, verb, interjecție.

Cazul nominativ este cel mai des întâlnit caz al părților de vorbire flexibile cu funcția de subiect. Dar există și situații în care pronumele relative cu funcția de subiect stau în cazurile acuzativ, dativ și genitiv.

Propoziții fără subiect. Există anumite propoziții care nu pot avea subiect. Este cazul propozițiilor cu predicat exprimat prin verbe impersonale, care arată fenomene ale naturii și care nu au autor al acțiunii: plouă, tună, ninge, se înnoptează, se înserează. Lipsa subiectului este valabilă și pentru propozițiile formate cu expresiile impersonale: e bine, e rău, e vai; locuțiunile verbale: a-i părea bine, a-i părea rău; interjecțiile: iacă, uite, iată.

Subiectul și predicatul verbal a fi. De cele mai multe ori în cazul propozițiilor cu verbul „a fi”, atunci când are sensul a exista, a se afla, subiectul stă după predicat și poate fi confundat cu numele predicativ. În curtea casei este un câine. (un câine – subiect)

Substantivul care se află după predicatul verbal exprimat prin verbul „a fi” este subiect, dacă substantivul exprimă: anotimpuri (E iarnă, E primăvară), părți ale zilei (E dimineață, E seară), fenomene atmosferice (E frig, E ger, E ceață), senzații sau stări sufletești (Mi-e frig, Mi-e sete, Mi-e dor).

Subiect gramatical versus subiect logic

Atunci când predicatul verbal este exprimat printr-un verb la diateza pasivă sau verb reflexiv cu un sens pasiv, pe lângă subiectul gramatical, propoziția are și un subiect logic. Din punct de vedere gramatical subiectul logic este un complement de agent, iar din punct de vedere logic, subiectul gramatical este obiectul acțiunii. Legea a fost stabilită de către parlament. (legea – subiect gramatical, parlamentul – subiect logic)

Punctuația subiectului. Subiectul, cu sau fără atribut, nu se desparte prin virgulă. -Copii liniștiți mergeau spre școală.

Adverbele sau locuțiunile adverbiale (firește, desigur, prin urmare, fără îndoială, bineînțeles), intercalate între subiect și predicat, se pun între virgule.- Tu, firește, mă vei ajuta.

-Numele predicativ se acordă cu cel mai apropiat subiect, dacă cuvintele subiectului sunt la plural și au genuri diferite Fustele și pantalonii sunt potriviți. Pantalonii și fustele sunt potrivite.

b) Părți secundare de propoziție:

-Atributul – Clasificare; Explicarea atributului.-Complementul–Clasificare; Explicarea complementului.

Atributul este o parte secundară de propoziție, care determină un substantiv, o locuțiune substantivală sau un înlocuitor al substantivului – pronume sau numeral.

Atributul răspunde la întrebările: *care? ce fel de? al (a, ai, ale) cui? cât (câtă)? câți (câte)? al câtelea? a câta?* Hainele colorate sunt în dulap. (care haine? colorate)

Se apropie de noi o mașină de pompieri. (ce fel de mașină? de pompieri)

Mașina mamei are pană. (a cui mașină? a mamei)

În sală au rămas doi colegi. (câți colegi? doi)

Clasificarea atributelor

În funcție de partea de vorbire prin care este exprimat: *atribut adjectival, - substantival, -pronominal, -verbal, - adverbial, - interjecțional.*

Mijloace de exprimare

Locul atributului- Un substantiv poate avea două sau mai multe atribute. Ele pot fi așezate după substantivul determinat sau înainte și după substantiv. Atunci când propoziția are mai multe atribute, atributele pot fi determinate de alte atribute. "Anul trecut a fost o vară *secetoasă, caniculară*, cu temperaturi *ridicate*."

Atributul poate determina două sau mai multe atribute."Am admirat cărțile și caietele *îngrijite*".

Punctuația atributului. Nu se despart prin virgulă atributele așezate lângă substantivul determinat, atunci când atributele sunt folosite pentru a identifica sau califica obiectul exprimat prin substantiv. Aceste atribute sunt numite necesare și fără ele textul nu ar avea sens. În categoria atributelor necesare intră și atributele care exprimă cantitatea obiectelor:mulți, câțiva, doi (mulți copii, doi copii).

În ziua de astăzi, viața la țară nu mai este ca altădată.

În cazul în care atributul, împreună cu determinările lui, apare ca o construcție explicativă, prin care se urmărește descrierea obiectului denumit de substantivul determinat, acesta este izolat prin virgule sau linii de pauză. Liniștit, băiatul s-a îndreptat spre casă. Oamenii aceia, cei din față, sunt părinții mei.

În general sunt izolatele prin virgule atributele care determină un pronume personal sau un substantiv propriu. "Mihai, fratele meu, este student". "Noi, oamenii, suntem toleranți".

Atributele de același fel, care determină același substantiv, se despart prin virgulă sau prin conjuncții coordonatoare. Dacă atributele nu sunt de același fel, nu se despart prin virgulă.

Mașina mare și frumoasă este scumpă. Mașina mare a fratelui meu este scumpă.

Valoarea stilistică a atributului Epitete, comparații, metafore

Atributul adjectival- este atributul care determină un substantiv, pronume sau numeral și care poate fi exprimat prin: adjectiv propriu-zis (mașină mare), adjectiv pronominal (țara noastră), numeral cu valoare adjectivală (trei colegi), adjective provenite din verbe (câmpii înverzite). Se acordă cu substantivul determinat în gen, număr și caz.

Păsări vesele zboară peste câmpia înverzită. (adjectivele vesele și înverzite determină substantivele păsări și câmpia)

Noi toți suntem vinovați. (adjectivul toți determină pronumele noi)

Doi leneși nu fac cât un om harnic. (adjectivul leneși determină numeralul doi)

Mijloace de exprimare: Atribut adjectival exprimat prin adjective propriu-zise cu grade de comparație diferite.La televizor rulează un film amuzant.(amuzant-atribut adjectival exprimat prin adj. la gradul pozitiv)

Am văzut o piesă de teatru foarte amuzantă. (foarte amuzantă – atribut adjectival exprimat prin adj. la gradul superlativ absolut)

Atribut adjectival exprimat prin adjective pronominale

Ea însăși a văzut-o. (însăși – atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal de întărire)

Mașina mea este frumoasă. (mea – atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv)

Ce film ai văzut? (ce – atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal interogativ)

Am văzut câte năzbâții ai făcut. (câte – atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal relativ)

Cartea aceasta merită citită. (aceasta – atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ)

Mulți oameni își petrec concediile pe litoral. (mulți – atribut adjectival exprimat prin adj. pronominal nehot.)

N-am avut în concediu nicio zi însorită. (nicio – atribut adjectival exprimat prin adj. pronominal negativ)

Atribut adjectival exprimat prin numerale

Doi colegi de clasă au mers la olimpiadă. (doi – atribut adjectival exprimat prin numeral cardinal)

Ambii părinți sunt medici. (ambii – atribut adjectival exprimat prin numeral colectiv)

Consumul dublu de carburant este punctul negativ al acestei mașini. (dublu – atribut adjectival exprimat prin numeral multiplicativ)

S-au așezat câte doi elevi pe un rând. (câte doi – atribut adjectival exprimat prin numeral distributiv)

Al treilea elev a răspuns corect. (al treilea – atribut adjectival exprimat prin numeral ordinal)

Atribut adjectival exprimat prin adjective provenite din verbe

Plante cu tulpini atârănânde împrejmuiesc grădina. (atârănânde – atribut adjectival exprimat prin adjectiv provenit din verb la gerunziu)

O barcă alunecă lin pe râul amenajat. (amenajat – atribut adjectival exprimat prin adjectiv provenit din verb la participiu)

Atributul substantival-este atributul care determină un substantiv, pronume sau numeral și care poate fi exprimat prin substantive la genitiv, acuzativ cu prepoziție, nominativ sau vocativ.

Mașina fratelui meu este roșie. (atributul fratelui determină substantivul mașina)

Unele dintre colegile mele au absentat. (atributul dintre colegile determină pronumele nehotărât unele)

Două dintre colegile mele au absentat. (atributul dintre colegile determină numeralul cardinal două)

Atributul substantival este de trei feluri: atribut genitival, atribut prepozițional, a poziție.

Atributul substantival genitival poate fi precedat sau nu de articolul posesiv *al, a, ai, ale sau de articolul hotărât lui*. (un caiet al prietenului meu, un vecin al lui Vasile, caietul lui Vasile) Răspunde la întrebarea al (a, ai, ale) cui? și este adresată substantivului determinat. (al cui caiet? – al prietenului)

De obicei *atributul substantival genitival* stă după substantivul determinat. Poate fi amplasat imediat după substantiv sau poate fi despărțit de acesta prin alte atribute.

Aripile păsărilor au pene frumos colorate. Unele aripi ale păsărilor au un penaj multicolor.

Aripile lungi și subțiri ale păsărilor au pene colorate.

! Există situații în care între articolul posesiv al atributului genitival și atributul genitival se intercalează anumite atribute adjectivale. Analizarea acestor cazuri impune o atenție sporită.

Priveam îngândurat pe geamul mare al frumoasei mele camere. (al camere(i) – atribut genitival, frumoasei și mele atribute adjectivale, determină atributul genitival)

Priveam îngândurat pe geamul mare al camerei mele frumoase. (rescrierea propoziției anterioare din care se observă că articolul posesiv este al adjectivului genitival)

!! Articolul posesiv care stă înaintea atributului genitival se acordă în gen, număr și caz cu substantivul pe care îl determină atributul.

Fazele frumoase ale meciului de fotbal m-au încântat. (substantivul fazele și articolul posesiv ale sunt la feminin plural, iar atributul genitival meciului este la masculin singular)

Atributul substantival prepositional este exprimat în general prin substantiv la acuzativ, precedat de diferite prepoziții (de, către, spre, cu, fără, fără de, în, pentru) sau de adverbele de comparație (ca, cât).

Drumul trece printr-o livadă de meri. Casa în care locuiesc e mare cât un munte.

! Există situații în care între prepoziție și substantivul cu funcția sintactică de atribut substantival prepozițional sunt intercalate alte cuvinte.

Păsările de pe coloratele acoperișuri au plecat în țările calde.

Atributul substantival prepozițional poate fi exprimat și prin printr-un substantiv la genitiv precedat de o prepoziție (asupra, contra, împotriva) sau de o locuțiune prepozițională (din jurul).

Lupta împotriva corupției a luat amploare la îndemnul forurilor europene.

Monumentul din fața primăriei a fost recondiționat.

!! De multe ori, atunci când un substantiv are două sau mai multe atribute substantivale prepoziționale, prepoziția este pusă doar înaintea primului atribut. Omisiunea prepoziției poate fi făcută doar atunci când nu este schimbat sensul comunicării.

Hainele sunt țesute cu fir de aur și argint. / Hainele sunt țesute cu fir de aur și de argint. (în ambele situații sensul comunicării nu este schimbat)

Am cumpărat câni de ceai și de cafea. / Am cumpărat câni de ceai și cafea. (sensul comunicării este schimbat în a doua propoziție; în prima propoziție au fost cumpărate doar câni, iar în a doua câni și cafea)

Apoziția este atributul substantival al cărei funcție semantică este de a explica, identifica sau califica un antecedent. Ștefan cel Mare, domnul Moldovei, a domnit în secolul al XV-lea.

Apoziția este de două feluri: simplă sau dezvoltată. Cea simplă este exprimată printr-un substantiv propriu sau comun, simplu sau compus. Apoziția dezvoltată este formată dintr-un substantiv (termenul de bază) și alți termeni sintactici (atribute, complemente).

Noi, elevii, am fost foarte speriați. (apoziție simplă)

Maria, vecina mea de bloc, este studentă. (apoziție dezvoltată)

Apoziția se află cu antecedentul într-o relație de egalitate, motiv pentru care locurile acestora sunt interschimbabile. L-am văzut pe fratele meu, pe Vasile. / L-am văzut pe Vasile, pe fratele meu.

Mijloace de exprimare: substantive, pronume, numerale, adjective, verbe, adverbe, interjecții

Punctuația: Apoziția se izolează prin virgulă de restul propoziției când se află la sfârșitul propoziției, iar prin virgule când se află între părți de propoziție.

Sunt situații când pentru a izola apoziția de restul propoziției se folosesc linii de pauză (–) sau paranteze pătrate ([]).

Atributul pronominal este atributul care determină un substantiv, pronume și numeral și se exprimă prin pronume personale, de politețe, reflexive, posesive, interogative, relative, demonstrative, nehotărâte, negative. Atributele pronominale se împart în: a) p genitivale, cu prepoziție (prepozițional), în dativ, apozitiv (apoziție pronominală).

Atributul pronominal genitival se exprimă prin pronume (mai puțin cel reflexiv și cel de întărire) și se află în cazul genitiv.- Cărțile lui (dumnealui, aceleia) sunt curate.

Atributul pronominal prepozițional - se exprimă prin pronume de diferite feluri, care stau în cazurile acuzativ, genitiv, dativ, precedate de prepoziții sau locuțiuni prepoziționale. Cartea de la tine a fost captivantă.

Atributul pronominal în dativ este exprimat de regulă prin dativul posesiv (pronume personal și pronume reflexiv care arată posesia). Mașina-i roșie a făcut furori în oraș. (mașina sa – pronume personal)

Și-a vândut mașina. (mașina sa – pronume reflexiv)

Atribut pronominal apozitiv sau apoziție pronominală se exprimă prin pronume în cazul nominativ. Poate fi simplă sau dezvoltată. Oamenii, aceștia, sunt vecinii mei. (aceștia – apoziție pronominală simplă)

Oamenii aceștia, adică cei de acolo, sunt vecinii mei. (adică cei de acolo – apoziție pronominală dezvoltată).

Atributul verbal este atributul care se exprimă prin verb la modurile infinitiv, supin sau gerunziu.

Nevoia de a mânca este o nevoie de bază. (de a mânca – verb la infinitiv)

Tema de rezolvat pentru acasă a fost imposibilă. (de rezolvat – verb la supin)

Am văzut un copil dormind în brațele mamei lui. (dormind – verb la gerunziu)

Complementul este o parte secundară de propoziție, care *determină un verb, un adjectiv, un adverb sau o interjecție cu funcția de predicat*. Complementul răspunde la întrebările: **pe cine? ce? cui? despre cine? despre ce? la cine? la ce? pentru cine? cu cine? cu ce? de cine? de ce? unde? de unde? pe unde? până unde? încotro? când? de când? până când? cât timp? cum? în ce fel? cât? din ce cauză? din ce pricină? în ce scop? cu ce scop?**

Să mergem în camera noastră. (în camera -complement, determină verbul să mergem)

Mașina roșie ca focul este a mea. (ca focul complement, determină adjectivul roșie)

Mașina merge mai repede decât trenul. (decât trenul complement, determină adverbul mai repede)

Hai la masă. (la masă complement, determină interjecția hai)

Complementele care determină un adjectiv sunt precedate de prepoziții sau de adverbe de comparație (cât, ca, decât).

Complementele care determină un adverb se exprimă prin adverbe (așa, cam, destul, destul de) sau substantive ori pronume precedate de adverbe de comparație (cât, ca, decât).

Clasificarea complementelor: Complementele se împart în: circumstanțiale și necircumstanțiale.

Complementele circumstanțiale (circumstanțial înseamnă împrejurare) arată împrejurările în care se petrece acțiunea exprimată de verbul determinat și se împart în complemente circumstanțiale de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop, condiționale, concesive și consecutive.

Cele necircumstanțiale arată obiectul asupra căruia se efectuează acțiunea sau obiectul căruia i se acordă ceva și se împart în complemente directe, indirecte și de agent.

Complementul direct, Complementul indirect

Complementul direct arată obiectul asupra căruia se exercită direct acțiunea verbului determinat.

La ce *întrebări* răspunde complementul direct? – **pe cine?** – **ce?**

Prin ce se *exprimă* complementul direct? Complementul direct se exprimă prin:

– Substantiv în acuzativ cu prepoziția pe. Exemplu: *Îi văd pe copii.*

– Substantiv în acuzativ fără prepoziție. Exemplu: *Ador sportul.*

– Pronume personal în acuzativ cu prepoziția pe. Exemplu: *Îi văd pe ei.*

– Pronume personal în acuzativ fără prepoziție. Exemplu: *Îi văd mâine.*

– Numeral cu valoare substantivală în cazul acuzativ cu prepoziția pe. Exemplu: *Îl văd pe al doilea.*

SINTAXA FRAZEI

Felul propozitiilor

1) Propozitie principala-Propozitia al carui inteles nu depinde de intelesul altei propozitii din fraza.(Propozitia principala se intalneste numai in fraza).

2) Propozitia subordonata (secundara). Propozitia al carui inteles depinde de intelesul altei propozitii.

FRAZA este o unitate de sine statatoare mai importanta decat propozitia care este alcatuita din doua sau mai multe propozitii. Exemplu de fraza: „Toamna tufele semanau cu niste salcii/ si ramaneau in picioare pana in martie,/ cand putrezeau de ploaie,/ pentru ca viscolul trecea deasupra lor,/ fara sa le stinga.

RAPORTURILE SINTACTICE ÎN FRAZĂ: DE INTERDEPENDENȚĂ, DE COORDONAREA SI DE SUBORDONAREA ÎN PROPOZIȚIE ȘI ÎN FRAZĂ

RAPORTURILE DE COORDONARE SI DE SUBORDONARE

-IN PROPOZITIE

1. Raportul de coordonare se stabileste intre *doua sau mai multe parti de propozitie de acelasi fel* și se realizeaza prin:

- juxtapunere (alaturarea prin virgula):*Ana, Maria, Marius si Andrei au fost la mare.*

- jonctiune (prin conjunctii si grupuri de cuvinte cu valoare de conjunctii coordonatoare): *nici, dar, iar, insa, ci, sau, ori, precum si, numai ca:*

NP

NP

Concertul a fost scurt, dar foarte reusit.

AT

AT

Urmareste numai emisiunile sportive sau de divertisment.

2. Raportul de subordonare se stabileste intre o *parte secundara de propozitie, adica atributul sau complementul, si cuvantul determinat de regent*. Raportul de subordonare se realizeaza prin:

- alaturarea unui atribut de substantivul determinat sau a unui complement de verbul determinat:

AT

C

Fata frumoasa invata bine.

↑

↑

- jonctiune (prin prepozitii sau grupuri de cuvinte cu valoare de prepozitie care cer cazurile Ac, G, D):

C

C

In vacanta vom merge la mare.

-IN FRAZA

1. Raportul de coordonare se stabileste *intre doua propozitii de acelasi fel*, fie principale, fie secundare. Mijloacele de realizare sunt aceleasi ca in propozitie conjunctii si locutiuni prepozitionale coordonatoare sau virgula:

PP

PP

PP

Pamantul te naste,^{1/} pamantul te creste,^{2/} pamantul te mistuieste.^{3/}

PP

PS

PS

Imi place^{1/} sa calatoresc,^{2/} sa citesc.^{3/}

Conjunctiile coordonatoare pot fi:

- **copulative:** *si, nici, nu numai (ca)dar (si), nu numai (ca)ci (si)*

PP

PP

Cinci degete sunt la o mana^{1/} și nu seamana unul cu altul.^{2/}

PP

PP

Nici nu ninge,^{1/} nici nu ploua.^{2/}

PP

PS

PS

Se vede^{1/} ca il place^{2/} și il respecta.^{3/}

- **adversative:** *dar, iar, insa, ci*

PP PP
Fratele-i frate, ^{1/} dar branza-i pe bani. ^{2/}

PP PS
E frumos, ^{1/} insa naravul il strica. ^{2/}

PP PS PS PS
I-am cerut ^{1/} sa ne viziteze, ^{2/} dar sa nu intarzie mult. ^{3/}

- **disjunctive:** *ori, sau, fiefie, oriori, baba*

PP PS PS
Hotaraste-te ^{1/} daca stai ^{2/} sau pleci. ^{3/}

PS PS PP
Ori fura, ^{1/} ori tine sacul, ^{2/} e tot lotru. ^{3/}

PP PP
Ba doarme, ^{1/} ba nu doarme. ^{2/}

- **conclusive:** *deci, asadar,*

PP PP
O lupta-i viata; ^{1/} deci te lupta. ^{2/}

PP PS PS
Ar dori ^{1/} sa se imbogateasca, ^{2/} asadar sa-si schimbe conditia umila. ^{3/}

2. Raportul de subordonare se realizeaza intre o propozitie secundara si regenta ei.

Mijloace de realizare:

a) conjunctii: *ca, daca, sa, de, ca sa, desi, incat, intrucat, fiindca, deoarece:*

PP PS
Nu da paine cainilor altora, ^{1/} ca te latra ai tai. ^{2/}

PP PS
Mintea e buna, ^{1/} daca e sora si cu norocul. ^{2/}

b) locutiuni conjuncionale subordonatoare: *pentru ca, din cauza ca, din pricina ca, din moment ce, de vreme ce, macar ca, macar sa, macar de, chiar daca, chiar sa, cu toate ca, ca si cum, ca si cand, de parca, in timp ce, dupa ce, pana ce, pana sa:*

PS PP
Pana ce nu rastoarna carul, ^{1/} nu se repara drumul. ^{2/}

PS PP
In loc sa scartaie carul, ^{1/} scartaie magarul. ^{2/}

c) pronume sau adjective pronominale relative: *cine, care, ce, ceea ce, cat, cata:*

PP PS
Nu dorm toti ^{1/} cati au ochii inchisi. ^{2/}

PP PS
Nu calca sarpele ^{1/} care doarme. ^{2/}

d) pronume sau adjective pronominale nehotarate: *orice, oricine, oricare, orisicare, orisice, orisicine:*

PP PS
Orice se vede mai rar ^{1/} mai dulce pare. ^{2/}

PP PS
Oricine umbla ziua ^{1/} nu se poticneste. ^{2/}

e) adverbe relative: *cand, cum, unde, cat:*

PP PS
Omul nu e niciodata batran ^{1/} cand e vorba de invatatura. ^{2/}

PP PS
Mana altuia nu te scarpina ^{1/} cum iti place. ^{12/}

f) adverbe nehotarate: *oricand, oriunde, oricum, orisiunde, orisicand, orisicum, orisicat:*

PP PS
Oriunde sunt popi multi ^{1/} moare pruncul nebotezat. ^{2/}

PP PS
Omul ^{1/} oricat traieste ^{2/} invatand se foloseste. ^{1/}

• **MIJLOACELE DE EXPRIMARE A RAPORTURILOR SINTACTICE ÎN PROPOZIȚIE ȘI FRAZĂ. 1.RAPORTUL DE COORDONARE**

IN PROPOZIȚIE	IN FRAZA
-unește două părți de propoziție de același fel	-unește două propoziții de același fel
Cd Cd	PP PP
El cumpără <u>fructe</u> și <u>pâine</u>	Ana citește ^{1/} ,iar apoi se joacă ^{2/}
Cct Cct	PP PS PS
Vine mâine sau poimâine	M-a întrebat ^{1/} dacă vreau ^{2/} și dacă pot participa la concurs ^{3/} .

Raportul de coordonare se realizează prin:

a) **Juxtapunere (virgula):** Apa trece, pietrele rămân.

b) **Joncțiune**(conjunții sau locuțiuni conjuncționale coordonatoare)S-a întors ,dar nu va sta mult.

Conjunții coordonatoare

a) **copulative: si,nici,precum și (locuțiune)**

b)**adversative: dar,iar,însă,ci,**

c) **disjunctive: sau, ba...,ba....; ori..., ori...; fie...,fie...**

d) **conclusive: deci, așadar, prin urmare (locuțiune)**

Notă! Se pune virgulă înaintea conjuncțiilor coordonatoare: adversative, conclusive, și disjunctive.

2.Raportul de subordonare in fraza -se realizează între două propoziții diferite

-elementele subordonatoare sunt :

a) Conjunții subordonatoare: că,să,ca să,dacă,deși,încât,fiindcă,deoarece.....

PP PS

N-ai venit^{1/} / deși te-am invitat.^{2/}

b) Locuțiuni conjuncționale subordonatoare: pentru că,cu toate că,chit că,din cauză că,măcar că,măcar să,din moment ce,de vreme ce...

PP PS

N-a venit^{1/} / din pricină că a plouat^{2/}./

c) Pronume(adjective pron.) relative: care,cine,ce,câți,câte.

PP PS

Nu știu^{1/} / cine m-a căutat^{2/} / Nu știu^{1/} /ce fată m-a căutat^{2/}

d) Adverbe relative: când,unde,cum,cât

PP PS

Mă întreb^{1/} / când va pleca^{2/}./

e) Pronume (adjective pron.)nehotărâte: oricare,oricine,orice,oricâți, fiecare.

PP PS

Ajut^{1/} / pe oricine îmi cere.^{2/}

PS PP

Oricâte probleme ai rezolva^{1/},nu este suficient^{2/}./

f) **Adverbe nehotărâte: oricând,oriunde,oricum,oricât.**

PP PS

Plec^{1/} / oriunde mă trimiți.^{2/}

• **TIPURI DE SUBORDONATE ÎN FRAZĂ:**

• **SUBIECTIVĂ, PREDICATIVĂ, ATRIBUTIVĂ, COMPLETIVĂ, CIRCUMSTANȚIALĂ.**

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ (SB)

DEFINIȚIE: este subordonata care îndeplinește în frază funcția *sintactică de subiect* al propoziției regente:

E ușor a scrie versuri. (subiect)

E ușor ^{1/}(**să**) **scrii** versuri. ^{2/} (subiectivă)

ÎNTREBĂRI:cine?ce?

TERMENI REGENȚI:

- **verb personal:** Vine ^{1/} (cine) poate.^{2/}

- **verb impersonal:** *este, trebuie.*

Trebuia ^{1/} (să) meargă.^{2/}

- **verb personal devenit impersonal:** *a rămâne, a ajunge, a păsa, a plăcea, a veni etc.*

Ajunge ^{1/} (cât) ai alergat.^{2/} Rămâne ^{1/} (cine) vrea.^{2/}

- **expresie verbală impersonală:** *e bine, e rău, e ușor, e greu, e lesne, e dificil, e posibil, e drept, e recomandabil, e cu puțință, e de prisos, este de dorit, e de crezut, e culmea, e păcat, e un adevăr, e un noroc, una e, alta e, e un fapt etc.*

E bine ^{1/} (că) s-a întâmplat așa.^{2/}

- **verbe reflexive și impersonale:** *se cuvine, se cade, se întâmplă, se zice, se aude, se spune, se pare, se poate, se vede etc.*

Se zice ^{1/} (că) plouă.^{2/} Se cuvine ^{1/} (să) fim civilizați.^{2/}

- **verb impersonal cu pronume în dativ:** *a-i fi dat, a-i fi sortit, a-i fi hotărât, a-i fi scris, a-i părea, a-i rămâne, a-i da prin gând, a-i trece prin minte, a-i plăcea, a-i veni etc.*

I-a fost dat ^{1/} (să) ajungă acolo.^{2/}

Mi-a convenit ^{1/} (ce) s-a propus la ședință.^{2/}

- **adverb sau locuțiune adverbială predicativă:** *desigur, firește, probabil, poate, negreșit, pesemne, cu siguranță, cu certitudine, fără îndoială, de bună seamă etc.*

Desigur ^{1/} (că) vor veni și ei.^{2/}

ELEMENTE DE RELAȚIE:

a. **pronume relative:** *cine, care ce, cât, cel ce* - (Cine) se scoală de dimineață ^{1/} departe ajunge.^{2/}

b. **adjective pronominale relative:** Este susținut ^{1/} (care) elev învață.^{2/}

c. **pronume nehotărâte:** *oricare, oricine, orice, oricât:* (Oricine) muncește ^{1/} are de toate.^{2/}

d. **adjective pronominale nehotărâte:** (Orice) om muncește ^{1/} are de toate.^{2/}

e. **adverbe relative:** *unde, cât, cum, când, încotro:* Nu se știe ^{1/} (când) a plecat.^{2/}

f. **conjunții subordonatoare:** *că, să, ca să, dacă, de:* E bine ^{1/} (că) a venit.^{2/}

Nu se știe ^{1/} (dacă) vine.^{2/}

g. **locuțiuni subordonatoare conjuncționale:** *cum că, cum de, decât să:*

E de mirare ^{1/} (cum de) a rezistat.^{2/}

ELEMENTE CORELATIVE: nu are elemente corelative, nici elemente de relație specifice.

TOPICĂ: - antepusă (când răspunde la întrebarea **cine?**): (Cine)- i harnic ^{1/} are totul.^{2/}

- postpusă (când răspunde la întrebarea **ce?**): E rău ^{1/} (ce) face.^{2/}

PUNCTUAȚIE: de obicei nu de desparte de regentă prin virgulă indiferent de locul pe care îl ocupă. Când stă înaintea regentei și este reluată prin pronume demonstrativ, se desparte întotdeauna prin virgulă : (Cine) aleargă mai repede, ^{1/} acela e câștigător.^{2/}

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ PREDICATIVĂ (PR)

DEFINIȚIE: - este subordonata care îndeplinește în frază funcția sintactică de *nume predicativ al propoziției* regente:

Plăcerea lui este de a citi. (nume predicativ)

Plăcerea lui este ^{1/} (să) citească.^{2/} (predicativă)

ÎNTREBĂRI: ce? cine? cum? (adresate verbului copulativ din regentă)

TERMENI REGENȚI:

- **verb copulativ care constituie predicatul nominal incomplet al regentei:** *a fi, a deveni, a ieși, a se face, a ajunge, a părea, a însemna, a rămâne, a se naște etc.*

Hotărârea lor este ^{1/} (că) vor veni.^{2/}

El a devenit ^{1/} (ce) și-a dorit.^{2/}

Asta înseamnă ^{1/} (că) n-a fost atent.^{2/}

Mihai a rămas ^{1/} (cum) îl știai.^{2/}

El părea ^{1/} (că) este obosit.^{2/}

ELEMENTE DE RELAȚIE:

a. **pronume relative:** *cine, care ce, cât, cel ce* – Întrebarea este ^{1/} (ce) vor face.^{2/}

b. **adjective pronominale relative:** Problema este ^{1/} (a cui) propunere o susținem.^{2/}

c. **pronume nehotărâte:** *oricare, oricine, orice, oricât:*

Banul este ^{1/} (al oricui) îl muncește.^{2/}

d. **adjective pronominale nehotărâte:** Premiul este ^{1/} (pentru orice) om câștigă.^{2/}

e. **adverbe relative:** *unde, cât, cum, când, încotro:*

Nedumerirea noastră este ^{1/} (când) va veni.^{2/}

f. **adverbe nehotărâte:** *oricum, oricât:* El este ^{1/} (oricum) vrea.^{2/}

g. conjuncții subordonatoare: *că, să, ca ... să, dacă, de:*

Propunerea mea este^{1/} (să) plecăm^{2/}

Întrebarea este^{1/} (dacă) va reuși.^{2/}

h. locuțiuni subordonatoare conjuncționale: *după cum, ca și cum, ca și când, de parcă:*

Totul era^{1/} (după cum) planificaseră.^{2/}

Este^{1/} (de parcă) n-ar fi.^{2/}

ELEMENTE CORELATIVE: nu are elemente corelative, nici elemente de relație specifice.

TOPICĂ: - antepusă verbului copulativ din regentă: Problema este^{1/} (ce) vrea.^{2/}

- postpusă (când vorbitorul insistă asupra celor spuse în propoziția predicativă):

(Cine) sunteți^{1/} sunteți.^{2/}

PUNCTUAȚIE: nu se desparte de regentă prin virgulă indiferent de locul pe care îl ocupă.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ ATRIBUTIVĂ (AT)

DEFINIȚIE: - este subordonata care îndeplinește în frază funcția sintactică de atribut pe lângă un substantiv sau substitut al acestuia din propoziția regentă:

Am urmat sfatul *dat*. (atribut)

Am urmat sfatul^{1/}(pe care) ni l-ai dat.^{2/} (atributivă)

ÎNTREBĂRI:

- care? , cât? , câte? , ce fel de? , al (a, ai, ale) cui?

TERMENI REGENȚI:

- **substantiv:** El este băiatul^{1/} (pe care) l-am căutat.^{2/}

- **pronume:** Acela^{1/} (care) învață^{2/} știe^{1/}.

- **numeral:** Al doilea,^{1/} (care) a întârziat^{2/} / a avut mai mult de așteptat^{1/}.

ELEMENTE DE RELAȚIE:

a. pronume relative: *cine, care ce, cât, cel ce:*

Primește premiul elevul^{1/} (care) e silitor.^{2/}

Am urmat sfatul^{1/} (ce) mi l-ai dat.^{2/}

b. pronume interogativ: Ascultă muzica^{1/} (pe care) ai ascultat-o și ieri?^{2/}

c. adverbe relative: *unde, cât, cum, când, încotro:* Nu se știe ziua^{1/} (când) a plecat.^{2/}

Nu cunosc locul^{1/} (unde) merge.^{2/}

d. adverbe interogative: Nu cunosc locul^{1/} (unde) merge?^{2/}

d. conjuncții subordonatoare: *că, să, ca să, dacă:* A luat hotărârea^{1/} (să) vină.^{2/}

Întrebarea^{1/} (dacă) vine^{2/} / și-a pus-o și el.^{1/}

e. locuțiuni subordonatoare conjuncționale: *de să, cum că, până să:*

Într-una din zile^{1/} (până să) plec în concediu,^{2/} m-a vizitat Ionescu.^{1/}

ELEMENTE CORELATIVE: nu are elemente corelative, nici elemente de relație specifice.

TOPICĂ: - postpusă: Știu răspunsul întrebării^{1/} (pe care) i-a adresat - o.^{2/}

- intercalată (cu condiția să urmeze termenului regent): Ziua^{1/} (în care) m-a vizitat^{2/} mi-o amintesc

și acum.^{1/}

PUNCTUAȚIE: dacă este determinativă (neizolată) nu se desparte prin virgulă, iar dacă este explicativă (izolată) se desparte prin virgulă de regenta ei. Atributiva explicativă intercalată se izolează prin virgule de regenta ei.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ DIRECTĂ (CD)

DEFINIȚIE: - este subordonata care îndeplinește în frază funcția sintactică de complement direct pe lângă cuvântul determinat din regentă:

A învățat a citi. (complement direct)

A învățat^{1/}(să) citească.^{2/} (completivă directă)

ÎNTREBĂRI: pe cine? ce?

TERMENI REGENȚI:

- **verb tranzitiv:** Nu știe^{1/} (cine) vine.^{2/}

- **locuțiune verbală tranzitivă:** N-a băgat de seamă^{1/} (că) plecase.^{2/}

- **interjecție cu valoare predicativă:** Iată^{1/} (ce) s-a întâmplat.^{2/}

ELEMENTE DE RELAȚIE:

a. pronume relative: *cine, care ce, cât, cel ce* – Nu știam^{1/} (cine) va învinge.^{2/}

b. adjective pronominale relative: A întrebat^{1/}(care) elev învață.^{2/}

- c. **pronume nehotărâte:** *oricare, oricine, orice, oricât:* Îți dau ^{1/} (orice) îmi ceri. ^{2/}
- d. **adjective pronominale nehotărâte:** Îți ofer ^{1/} (orice) lucru dorești. ^{2/}
- e. **pronume interogativ:** Știi ^{1/} (cine) vine? ^{2/}
- f. **adjectiv pronominal interogativ:** Întelegi ^{1/} (ce) probleme discută? ^{2/}
- g. **adverbe relative:** *unde, cât, cum, când, încotro:* Nu știe ^{1/} (când) a plecat. ^{2/}
- h. **conjunții subordonatoare:** *că, să, ca ... să, dacă, de:* Am auzit ^{1/} (că) a venit. ^{2/}
Nu știe ^{1/} (dacă) vine. ^{2/}

i. **locuțiuni subordonatoare conjuncționale:** *cum că, cum de:*

Zicea ^{1/} (cum că) ar merge acolo. ^{2/}

ELEMENTE CORELATIVE: nu are elemente corelative, nici elemente de relație specifice. Poate fi reluată în regentă când determină un verb la mod nepersonal – nepredicativ.

TOPICĂ: - postpusă : Știu ^{1/} (ce) face. ^{2/}

- antepusă : (Care) vine, ^{1/} nu știu nici acum. ^{2/}

- intercalată: A dori ^{1/} (să) fii altfel decât el, ^{2/} este o schimbare. ^{1/}

PUNCTUAȚIE: când stă după regentă nu se desparte prin virgulă. Când este antepusă regentei, de desparte, de obicei, prin virgulă. Când este intercalată, virgula se poate folosi după ea.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ INDIRECTĂ (CI)

DEFINIȚIE: - este subordonata care îndeplinește în frază funcția sintactică de complement indirect pe lângă cuvântul determinat din regentă:

Vorbește ascultătorilor. (complement indirect)

Vorbește ^{1/} (cui) ascultă. ^{2/} (completivă indirectă)

ÎNTREBĂRI: cui?, despre cine?, de cine?, cu cine?, la cine?, pentru cine?, împotriva cui?, contra cui?, asupra cui? etc.

TERMENI REGENȚI:

- **verb personal:** Se gândea ^{1/} (la cine) va veni. ^{2/}
- **locuțiune verbală:** Nu și-a dat seama ^{1/} (ce) s-a întâmplat. ^{2/}
- **adjectiv:** Îndemânarea este necesară ^{1/} (cui) repară. ^{2/}
- **locuțiune adjectivală:** Nu era în stare ^{1/} (să) scoată o vorbă. ^{2/}
- **adverb:** E rău ^{1/} (de cine) e sărac. ^{2/}
- **interjecție:** E vai ^{1/} (de cine) nu ascultă. ^{2/}
Bravo ^{1/} (cui) câștigă. ^{2/}

ELEMENTE DE RELAȚIE:

a. **pronume relative:** *cine, care ce, cât - Povestește* ^{1/} (cui) îl ascultă. ^{2/}

b. **adjective pronominale relative:** Este mândru ^{1/} (de câte) rezultate a obținut. ^{2/}

c. **pronume nehotărâte:** Se teme ^{1/} (de oricine) îl amenință. ^{2/}

d. **adjective pronominale nehotărâte:** Dă premiul ^{1/} (oricărui) copil îl merită. ^{2/}

e. **pronume interogative:** Se gândește ^{1/} (la cine) va veni? ^{2/}

f. **adjective pronominale interogative:** S-a întrebat ^{1/} (la care) coleg va merge? ^{2/}

g. **adverbe relative:** *unde, cât, cum, când, încotro:* Nu mă dumiresc ^{1/} (unde) e. ^{2/}

h. **conjunții subordonatoare:** *că, să, ca să, dacă, de:* Nu mă mir ^{1/} (că) n-a reușit. ^{2/}

i. **locuțiuni subordonatoare conjuncționale:** *cum că, cum de:*

S-a mirat ^{1/} (cum de) a rezistat. ^{2/}

ELEMENTE CORELATIVE: nu are elemente corelative, nici elemente de relație specifice. Poate fi însă reluată sau anticipată în regentă prin pronume personal formă neaccentuată.

TOPICĂ: - postpusă: Mă gândesc ^{1/} (ce) face. ^{2/}

- antepusă : (Despre ce) au discutat ^{1/} nu m-am întrebat niciodată. ^{2/}

- intercalată: Gândindu-mă ^{1/} (la ce) a spus, ^{2/} am înțeles mesajul. ^{1/}

PUNCTUAȚIE: - când este așezată după regentă nu se desparte prin virgulă.

- antepusă, se desparte de obicei prin virgulă.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE LOC (CL)

DEFINIȚIE: - este subordonata care îndeplinește în frază rolul unui complement circumstanțial de loc și arată locul în care se desfășoară o acțiune sau se manifestă o însușire:

Pretutindeni vezi locuri minunate. (complement circumstanțial de loc)

(Oriunde) privești, ^{1/} vezi locuri minunate. ^{2/} (circumstanțială de loc)

ÎNTREBĂRI: unde?, de unde?, până unde?, încotro?

TERMENI REGENȚI:

- **verb** : Vine^{1/} (de unde) a fost trimis.^{2/}
- **locuțiune verbală**: Stă de vorbă cu mine^{1/} (oriunde) mă întâlnește.^{2/}
- **interjecție**: Hai^{1/} (unde) vrei.^{2/}
- **adjectiv**: Victorioasă^{1/} (oriunde) joacă,^{2/} echipa a câștigat campionatul.^{1/}
- **locuțiune adjectivală**: De treabă^{1/}(oriunde) l-ai întâlni,^{2/} te ajută la nevoie.^{1/}
- **adverb**: Acolo,^{1/} (unde) ai fost tu,^{2/} n-a ajuns încă nimeni.^{1/}
- **locuțiune adverbială**: În mijloc,^{1/} (unde) a stat el,^{2/} a fost multă lume.^{1/}

ELEMENTE DE RELAȚIE:

- a. **pronume relative**: *cine, care ce, cât + prep.* - Merg^{1/} (la cine) mă cheamă.^{2/}
- b. **adjective pronominale relative**: Ne îndreptăm^{1/}(spre care) coleg ne cheamă.^{2/}
- c. **pronume nehotărâte**: *oricare, oricine, orice, oricât + prep.:* Se duce^{1/} (câtre oricine) vrea.^{2/}
- d. **adjective pronominale nehotărâte**: Mergea^{1/} (spre oricare) clădire dorea.^{2/}
- e. **pronume interogative**: Mergi^{1/} (la cine) am stabilit?^{2/}
- f. **adjectiv pronominal interogativ**: Vii^{1/} (de la ce) coleg ai fost?^{2/}
- g. **adverbe relative**: *unde, încotro, cât*: Nu merge^{1/} (unde) au stabilit.^{2/}
A umblat^{1/} (cât) e lumea de mare.^{2/}

- h. **adverbe nehotărâte**: *oriunde, oriîncotro*: (Oriîncotro) privești^{1/} vei vedea locuri minunate.^{2/}

ELEMENTE CORELATIVE: adverbul **acolo** cu sau fără prepoziție; nu are elemente de relație specifice.

TOPICĂ: - postpusă: Vin^{1/} (de unde) am fost.^{2/}

- antepusă: (Unde) a fost,^{1/} a aflat adevărul.^{2/}

- intercalată: Acolo,^{1/} (unde) ai fost tu,^{2/} n-a ajuns încă nimeni.^{1/}

PUNCTUAȚIE: când stă după regentă nu de desparte de obicei prin virgulă. Când stă înaintea regentei poate fi despărțită, despărțirea fiind obligatorie dacă are element corelativ. Dacă este intercalată și așezată înaintea predicatului regentei, se izolează între virgule.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE TIMP (CT)

DEFINIȚIE:- este subordonata care îndeplinește în frază rolul unui complement circumstanțial de timp și arată timpul când se desfășoară acțiunea din regentă sau se manifestă o însușire.

- temporală poate exprima:

- **anterioritatea**: Am ajuns la gară^{1/} (înainte ca) trenul (să) sosească.^{2/}
- **posterioritatea**: M-a căutat^{1/} (după ce) plecasem.^{2/}
- **simultaneitatea**: A venit^{1/} (în timp ce) învățam la geografie.^{2/}

ÎNTREBĂRI: când?, de când?, până când?, cât timp?

TERMENI REGENȚI:

- **verb** : Vine^{1/} (când) poate.^{2/}
- **locuțiune verbală**: Stă de vorbă cu mine^{1/} (când) mă întâlnește.^{2/}
- **interjecție**: Hai^{1/} (când) vrei.^{2/}
- **adjectiv**: Biruitoare^{1/} (când) a luptat la Oituz,^{2/} armata română a câștigat și alte bătălii.^{1/}
- **locuțiune adjectivală**: Din topor,^{1/}(când) a crescut,^{2/} băiatul a dat de necaz.^{1/}
- **adverb**: Azi,^{1/} (când) te-am căutat,^{2/} nu erai acasă.^{1/}
- **locuțiune adverbială**: Din vreme în vreme,^{1/}(când) te întâlnesc,^{2/} mă bucur.^{1/}

ELEMENTE DE RELAȚIE:

a. **adverbe relative**: *când, cât (cât timp), cum (îndată ce), unde (îndată ce):*

(Când) a venit,^{1/} nu l-a găsit.^{2/}

(Cât) a stat aici,^{1/} n-a scos o vorbă.^{2/}

(Cum) îl văzu,^{1/} îl și recunosc.^{2/}

b. **adverbe nehotărâte**: *oricând, orișicând, oricât*: (Oricând) vrei,^{1/} îl poți vedea.^{2/}

Poți sta^{1/} (oricât) vrei.^{2/}

c. **conjunții**: *până (nu), dacă, de, că*: A stat^{1/} (până) s-a întunecat.^{2/}

(Dacă) a văzut așa,^{1/} nora împăratului s-a mai domolit.^{2/}

d. **locuțiuni conjuncționale**: *înainte (ca...) să, îndată ce, imediat ce, după ce, pe dată ce, în timp ce, câtă vreme, cât timp, oro de câte ori etc.*

(După ce) i-a întâlnit,^{1/} s-a întors.^{2/}

(Ori de câte ori) plouă,^{1/} își ia umbrela.^{2/}

e. pronume relative: *cine, care, cât* : Au sosit^{1/} (înaintea cui) doreau.^{2/}

f. adjective pronominale relative: Ajungem^{1/}(înaintea cărui) coleg ne cheamă.^{2/}

g. pronume nehotărâte: *oricare, oricine*: Se duce^{1/} (înaintea oricui) vrea.^{2/}

h. adjective pronominale nehotărâte: Mergea^{1/} (înaintea oricărui) om dorea.^{2/}

i. pronume interogative: Vii^{1/} (înaintea cui) am stabilit?^{2/}

j. adjectiv pronominal interogativ: Ajunși^{1/} (înaintea cărui) coleg ți-ai propus?^{2/}

ELEMENTE CORELATIVE: adverbele și locuțiunile adverbiale: *și, imediat, îndată, deodată, cum, atunci, numai ce, pe urmă, de atâtea ori* etc. Locuțiunile adverbiale menționate sunt specifice temporalei.

TOPICĂ: - postpusă: Vin^{1/} (înaintea cui) vreau.^{2/}

- antepusă: (Când) va veni,^{1/} va fi târziu.^{2/}

- intercalată: Azi,^{1/} (când) ai venit tu,^{2/} nu era nimeni acolo.^{1/}

PUNCTUAȚIE: se desparte prin virgulă când nu exprimă o circumstanță esențială, când este antepusă și are un corelativ, sau când este intercalată și se așează înaintea predicatului regentei.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE MOD (CM)

DEFINIȚIE:- este subordonata care îndeplinește în frază rolul unui complement circumstanțial de mod și arată cum se desfășoară acțiunea din regentă sau se manifestă o însușire.

- modala poate fi de mai multe feluri:

■ *propriu-zisă:* A procedat^{1/} (cum) l-ai sfătuit.^{2/}

■ *comparativă:* - de egalitate: Muncește^{1/} (cum) muncesc toți.^{2/}

- de inegalitate: Învăță mai bine^{1/} (decât) mă așteptam.^{2/}

- de condiție: Se clătina^{1/} (ca și cum) ar fi fost beat.^{2/}

■ *de măsură progresivă:* (Cu cât) crește^{1/} cu atât se face mai deștept.^{2/}

ÎNTREBĂRI: cum?, în ce fel?, în ce mod?, în ce chip?, cât?, cât de?

TERMENI REGENȚI:

- **verb** : Vine^{1/} (cum) poate.^{2/}

- **locuțiune verbală:** Și-a bătut joc de el^{1/} (cum) n-o făcuse nimeni.^{2/}

- **interjecție:** Hai^{1/} (cât) poți de repede.^{2/}

- **adverb:** Învăță mai bine^{1/} (decât) înveți tu.^{2/}

- **locuțiune adverbială:** De-a boaza,^{1/}(cum) merge el,^{2/} merge toți copiii.^{1/}

- **adjectiv:** Este mai bun^{1/} (decât) ești tu.^{2/}

- **locuțiune adjectivală:** De treabă,^{1/}(cum) erau și ai lui,^{2/} băiatul a ajuns cunoscut.^{1/}

ELEMENTE DE RELAȚIE:

a. adverbe relative: *cum, precum, cât, decât, parcă, cât etc.* precedate sau nu de alt element:

Învăță^{1/} (cum) poate.^{2/}

Muncește^{1/} (cât) poate.^{2/}

A procedat^{1/} (cum) a putut.^{2/}

b. locuțiuni conjuncționale: *după cum, cât ce, ca și cum, ca și când, de parcă, de ce, de aceea, cu atât(a) (mai), pe lângă ce* etc.

A procedat,^{1/}(după cum) l-ai învățat.^{2/}

S-a comportat^{1/} (ca și cum) nu m-ar fi cunoscut.^{2/}

c. pronume relative: *ce, cine, care, cât* : De harnic^{1/} (ce) este^{2/} nu are astâmpăr^{1/}

d. adjective pronominale relative: Citește la fel de mult^{1/} (ca ce) om e interesat.^{2/}

e. pronume nehotărâte: *oricare, oricine, orice*: Studiază^{1/} (ca oricare) vrea.^{2/}

f. adjective pronominale nehotărâte: Învăță^{1/} (ca orice) elev dorește.^{2/}

g. pronume interogative: Faci^{1/} (ca cine) am stabilit?^{2/}

h. adjectiv pronominal interogativ: Ajunși^{1/} (ca cine)- ți dorești?^{2/}

ELEMENTE CORELATIVE: adverbele și locuțiunile adverbiale: *așa, astfel, asemenea, atât(a), la fel, pe atâta, de ce, de aceea, cu atât(a)(mai)*

TOPICĂ: - postpusă: Vin^{1/} (cum) vreau.^{2/}

- antepusă: (După câte) știi,^{1/} este un timid.^{2/}

- intercalată: Așa,^{1/} (cum) ai venit tu,^{2/} au venit și ei.^{1/}

PUNCTUAȚIE: - modala așezată după regentă se desparte dacă nu este esențială în frază, se termină cu un complement circumstanțial, sau apare ca o explicație a unui complement circumstanțial de mod.

- antepusă, se desparte obligatoriu dacă are un corelativ în regentă.
- cea intercalată se izolează dacă stă înaintea predicatului sau mai departe de termenul regent

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE CAUZĂ (CZ)

DEFINIȚIE:- este subordonata care îndeplinește în frază rolul unui complement circumstanțial de cauză și arată cauza acțiunii sau o însușire din regentă. - cauza poate fi de mai multe feluri:

■ *propriu-zisă care exprimă o cauză directă sau indirectă:*

S-a supărat^{1/} (pentru că) nu l-ai așteptat.^{2/}

- *argumentativă:* (Dacă) n-ai învățat,^{1/} cum o să promovezi.^{2/}

ÎNTREBĂRI: din ce cauză?, din ce pricină?

TERMENI REGENȚI:

- **verb** : N-a venit ^{1/} (pentru că) a fost reținut.^{2/}
- **locuțiune verbală**: N-a băgat de seamă nimic ^{1/} (că) a fost neatent. ^{2/}
- **interjecție**: Geamul tronc^{1/} (din cauză că) s-a făcut curent. ^{2/}
- **adjectiv**: Este gârbovă ^{1/} (din cauză că) este bătrână.^{2/}
- **locuțiune adjectivală**: Este din topor, ^{1/}(din cauză că) nu-i educat. ^{2/}

ELEMENTE DE RELAȚIE:

a. conjuncții subordonatoare: *deoarece, fiindcă, întrucât, căci, dacă, de, că.*

Nu știe ^{1/} (fiindcă) n-a învățat. ^{2/}

Lipsește^{1/} (că) e bolnav.^{2/}

b. locuțiuni conjuncționale subordonatoare: *din cauză că, din pricină că, din moment ce, de vreme ce, o dată ce, de bine că, pentru că, câtă vreme etc.*

N-a venit la mine ^{1/} (din cauză că) a fost plecat în oraș.^{2/}

(De vreme ce) nu înveți, ^{1/} nu știi.^{2/}

c. adverbe relative cu valoarea unor conjuncții: *cum, când, unde:*

(Cum) nu cunoașteți drumul ^{1/} vă puteți rătăci. ^{2/}

(Când) nu studiază, ^{1/} cum o să știe? ^{2/}

d. pronume relative precedate de prepoziții: *ce, cât* : Nu refuz oferta ^{1/} (de ce) crezi tu. ^{2/}

Nu-și revine^{1/} (de câte) a suferit. ^{2/}

ELEMENTE CORELATIVE: adverbele și locuțiunile adverbiale: *apoi, atunci, pentru aceea, de aia, de aceasta.* Conjuncțiile menționate, în afara ultimelor trei, sunt specifice. Specifice sunt și locuțiunile conjuncționale menționate, cu excepția ultimelor trei.

TOPICĂ: - postpusă: Vin,^{1/} (că) vreau.^{2/} (cele introduse prin **că** și **căci**)

- antepusă: (Cum) n-ai învățat, ^{1/} n-ai știut.^{2/} (cele introduse prin **cum**)

- intercalată: De aceea, ^{1/} (că) -i bolnav, ^{2/} n-a venit. ^{1/}

PUNCTUAȚIE: - cauza se desparte, în general, de regenta ei prin virgulă.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ DE SCOP SAU FINALĂ (CS, CF)

DEFINIȚIE: - este subordonata care îndeplinește în frază rolul unui complement circumstanțial de scop, arătând scopul acțiunii din regentă.

ÎNTREBĂRI: în ce scop?, cu ce scop?

TERMENI REGENȚI:

- **verb** : Vine la bibliotecă ^{1/} (să) împrumute cărți. ^{2/}
- **locuțiune verbală**: A luat parte la concurs ^{1/} (ca să) câștige. ^{2/}
- **interjecție**: Hai în clasa ^{1/} (ca să) repetăm lecția. ^{2/}

ELEMENTE DE RELAȚIE:

a. conjuncții subordonatoare: *să, ca să, de.*

Vine adesea ^{1/} (ca să)-i vadă.^{2/}

Mergea la mare ^{1/} (de) se trata de reumatism.^{2/}

b. locuțiuni conjuncționale subordonatoare: *pentru ca să, că doar (- doar), că doar de, doar de.*

Învată ^{1/} (pentru ca să) reușească.^{2/} Insistă ^{1/} (că doar-doar) l-o lămuri. ^{2/}

c. adverbul doar (doar):

Îl vizita des, ^{1/} (doar-doar) l-o convinge de adevăr. ^{2/}

d. pronume relativ precedat de prepoziție: S-a dus ^{1/} (după ce) avea de cumpărat. ^{2/}

ELEMENTE CORELATIVE: adverbele și locuțiunile adverbiale: *anume, dinadins, de asta, într-adins, de aceea, pentru aceea, pentru asta etc.* elementele subordonatoare populare sunt specifice.

TOPICĂ: - postpusă: Vin,^{1/} (ca să) te văd. ^{2/}

- antepusă: (Pentru ca să)-l văd, ^{1/} am venit mai devreme. ^{2/}
- intercalată: Anume, ^{1/} (ca să) mă supere, ^{2/} n-a venit. ^{1/}

PUNCTUAȚIE: - finala introdusă prin **de** nu se desparte prin virgulă de regentă. Se desparte cele cu element corelativ în regentă, care sunt antepuse și nu sunt considerate esențiale în frază.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONDIȚIONALĂ (CT)

DEFINIȚIE: - este subordonata care exprimă condiția sau ipoteza de a cărei îndeplinire depinde realizarea unei acțiuni sau a unei însușiri din regentă.

ÎNTREBĂRI: cu ce condiție?

TERMENI REGENȚI:

- **verb** : (Dacă) dorești ^{1/} vino la mine. ^{2/}
- **locuțiune verbală**: (Dacă) ai timp ^{1/} să iei și tu parte la adunare. ^{2/}
- **interjecție**: Hai în clasa ^{1/} (dacă) vrei! ^{2/}
- **adjectiv**: Acest echipament este recomandabil ^{1/} (în caz de) mergi pe munte. ^{2/}

ELEMENTE DE RELAȚIE:

a. conjuncții subordonatoare: *dacă, de, să.*

Vine ^{1/} (de)-l vede. ^{2/}

(Dacă) dorești ^{1/} vino la mine. ^{2/}

(Să) fi învățat, ^{1/} reușea. ^{2/}

b. locuțiuni conjuncționale subordonatoare: *în caz de, în caz că, de unde.*

(În caz că) plouă, ^{1/} îmi voi lua umbrela. ^{2/}

c. pronume relativ în genitiv + locuțiunea prepozițională în loc:

(În locul cui) a vorbit ^{1/} eu n-aș fi spus asta. ^{2/}

d. prin juxtapunere: Ai carte, ^{1/} ai parte. ^{2/}

e. adverbul relativ când:

(Când) m-aș potrivi lui, ^{1/} de mult aș fi ajuns la sapă de lemn. ^{2/}

ELEMENTE CORELATIVE: adverbele *apoi* și *atunci*. Element introductiv specific este locuțiunea conjuncțională *în caz că*.

TOPICĂ: - postpusă: Vin ^{1/} (dacă) te văd. ^{2/}

- antepusă: (Dacă) mă chemi ^{1/} voi veni. ^{2/}

- intercalată: Apoi, ^{1/} (dacă) mă superi, ^{2/} plec. ^{1/}

PUNCTUAȚIE: - se desparte prin virgulă cea juxtapusă și cea intercalată. Când e socotită esențială în frază, nu se desparte prin virgulă.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONCESIVĂ (CV)

DEFINIȚIE: -este subordonata care *arată o împrejurare care ar putea împiedica realizarea acțiunii sau existența însușirii din regentă, dar nu o împiedică.*

- este de mai multe feluri:

■ *propriu-zisă:* (Deși) este bolnav, ^{1/} a venit la școală. ^{2/}

■ *ipotetică sau condițională:* (Orice) s-ar întâmpla, ^{1/} nu plec acolo. ^{2/}

ÎNTREBĂRI: în ciuda cărui fapt?

TERMENI REGENȚI:

- **verb** : Învăță, ^{1/} (chiar dacă) este obosit. ^{2/}
- **locuțiune verbală**: (Deși) era supărat, ^{1/} a stat totuși de vorbă cu mine. ^{2/}
- **interjecție**: (Deși) ești ocupat ^{1/} hai totuși până acolo. ^{2/}
- **adjectiv**: El a ieșit învingător, ^{1/} (deși) a jucat slab. ^{2/}

ELEMENTE DE RELAȚIE:

a. conjuncții subordonatoare: *că, dacă, de, să, deși, batăr, măcar.*

Calul, ^{1/} (că)-i cal, ^{2/} și tot obosește. ^{1/}

Fierul, ^{1/} (de)-i fier, ^{2/} și tot ruginește. ^{1/}

(Să)-l omori în bătaie, ^{1/} și tot nu recunoaște. ^{2/}

b. locuțiuni conjuncționale subordonatoare: *cu toate că, chit că, măcar că, chiar dacă, chiar că, chiar de, chiar să, măcar de, și dacă, și de, fără (ca) să etc.*

(Cu toate că) s-a grăbit, ^{1/} n-a ajuns la timp. ^{2/}

Învăță, ^{1/} (chiar dacă) este obosit. ^{2/}

c. pronume relativ + adj. indiferent:

(Indiferent ce) i-ai spune, ^{1/} tot nu se conformează. ^{2/}

d. adjectiv pronominal relativ + adj. indiferent: (Indiferent ce) măsuri ai lua, ^{1/} tot nu se potolește. ^{2/}

e. pronume nehotărâte: orice, oricât, oricine: (Orice) s-ar întâmpla, ^{1/} tot mă duc acolo. ^{2/}

f. adjectiv pronominal nehotărât:

(Oricâți) bani ai avea, ^{1/} tot nu-ți ajung. ^{2/}

g. adverbe relative: cât, cum, unde.

(Cât) de bogat ar fi, ^{1/} tot zgârcit rămâne. ^{2/}

(Cum) o dai, ^{1/} tot n-o nimerești. ^{2/}

(Unde) l-ai pune, ^{1/} tot îl găsește. ^{2/}

h. adverb nehotărât: oricât, oricum, oriunde.

(Oricât) te-ai strădui, ^{1/} tot nu reușești. ^{2/}

i. prin juxtapunere: Plece ei, ^{1/} eu nu plec. ^{2/}

Bate-l, ^{1/} și tot nu se duce. ^{2/}

ELEMENTE CORELATIVE: adverbele (*și*) tot, (*și*) totuși, și locuțiunea adverbială *cu toate acestea*. Conjunțiile *deși*, *batăr*, *măcar*, și locuțiunile conjuncționale menționate (cu excepția lui *fără ca să*) sunt specifice.

TOPICĂ: - postpusă: Vin^{1/} (deși) n-am timp. ^{2/}

- antepusă: (Deși) plouă ^{1/} tot voi veni. ^{2/}

- intercalată: Totuși, ^{1/} (deși) a plouat, ^{2/} tot am plecat în excursie. ^{1/}

PUNCTUAȚIE: - se desparte de obicei prin virgulă de regenta ei.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONSECUTIVĂ (CNS)

DEFINIȚIE: este subordonata care arată urmarea unei acțiuni, a unei însușirii sau a unei caracteristici, ori urmarea unei cantități.

ÎNTREBARE: care este urmarea faptului că?

TERMENI REGENȚI:

- **verb** : Mănâncă, ^{1/} (de) te sperie. ^{2/}

- **adjectiv**: Era frumoasă, ^{1/} (încât) nu te puteai uita la ea. ^{2/}

- **locuțiune adjectivală**: Era de treabă, ^{1/} (încât) îi ajuta pe toți. ^{2/}

- **adverb**: Experimentase destul, ^{1/} (încât să) nu poată aduce noi argumente. ^{2/}

ELEMENTE DE RELAȚIE:

a. conjuncții subordonatoare: încât, că, de, să, ca să.

Tipa, ^{1/} (de) te asurzea. ^{2/}

E slabă, ^{1/} (să-i) plângi de milă. ^{2/}

E prea diplomată, ^{1/} (ca să) -l contrazică. ^{2/}

b. locuțiuni conjuncționale subordonatoare: încât să, pentru ca să, cât să, de să.

Proceda de așa natură, ^{1/} (încât să) fie observat. ^{2/}

E prea comod, ^{1/} (pentru ca să) facă un asemenea efort. ^{2/}

c. adverbe relative: cât, decât. Tipa așa se tare, ^{1/} (cât) ți-era milă de el. ^{2/}

ELEMENTE CORELATIVE: adverbele așa (de), astfel (de), atât (de), destul (de), prea, locuțiunile adverbiale în așa fel, până într-atât, până acolo, adjectivele pronominale atât, atare. Conjunția încât și locuțiunile conjuncționale încât să și de să sunt specifice.

TOPICĂ: - întotdeauna postpusă: Vorbește atât de tare, ^{1/} (încât) îl aud toți. ^{2/}

d. PUNCTUAȚIE ȘI ORTOGRAFIE

PUNCTUAȚIA

- un sistem de semne grafice care reglementează organizarea textului în propoziții și fraze;
- ne arată intonația, pauzele, întreruperea șirului vorbirii etc.

ORTOGRAFIA

- semne grafice auxiliare folosite la nivelul CUVÂNTULUI;
- semnele ortografice leagă sau separă cuvinte, redau pronunțarea cuvintelor, marchează căderea unor litere dintr-un cuvânt etc.

În analiza semnelor de punctuație și ortografie se urmărește : 1. nivelul sintactic și 2. nivelul stilistic

DENUMIRE SEMNI GRAFICI	NIVELUL SINTACTIC	NIVELUL STILISTIC
PUNCTUL	<p>a) Ca semn de punctuație:</p> <p>-se pune la sfârșitul propozițiilor enunțative (afirmative sau negative):</p> <p><i>Maria citește. Maria nu citește.</i></p> <p>b) Ca semn ortografic este folosit după majoritatea abrevierilor:</p> <p>ex.: <i>etc.; ian.; nr.</i></p>	<p>Marchează pauza ce se face între propoziții/fraze independente ca sens.</p>
SEMNIUL ÎNTREBĂRII	<p>Semn de punctuație;</p> <p>- se pune la sfârșitul propozițiilor/frazelor interogative (afirmative sau negative)</p> <p>- <i>Unde mergi? - Nu ai învățat?</i></p>	<p>Marchează intonația propozițiilor interogative:</p> <p>- <i>Dar tu știi pentru ce loc e concurs, Ghiță?</i> (I. L. Caragiale, <i>Triumful talentului</i>)</p> <p>- <i>Și... nu te doare capul când citești?</i> (Max Blecher, <i>Întâmplări în irealitatea imediată</i>)</p>
SEMNIUL EXCLAMĂRII	<p>Semn de punctuație;</p> <p>- se folosește după interjecții sau vocative:</p> <p>- <i>Ho, ho! Câți poștești.</i> (I. Creangă, <i>Ivan Turbincă</i>)</p> <p>- <i>Nu se poate, domnule director! v-ați înșelat!</i> (I. L. Caragiale, <i>Triumful</i>)</p> <p>- se pune la sfârșitul propozițiilor/frazelor exclamative sau imperative (afirmative sau negative)</p> <p>- <i>Ce frumoasă ești!</i></p> <p>- <i>Nu este adevărat! - Vino, băiatule!</i></p>	<p>Interjecțiile și vocativele exprimă stări efective:</p> <p>- bucurie</p> <p>- revoltă</p> <p>Marchează intonația;</p>

<p>DOUĂ PUNCTE</p>	<p>Semn de punctuație</p> <p>Se folosește înaintea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vorbirii directe: <p><i>Goe zice cu ton de comandă:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Mam mare, de ce nu mai vine?</i> (I.L.Caragiale) <ul style="list-style-type: none"> - citării unui text; <ul style="list-style-type: none"> - unei enumerării: <i>Iubita mea avea ten ciocolatiu, ochi verzi, nas cârn și un răs dumnezeiesc.</i> - unei explicații: <i>Avea o singură problemă: să ajungă la timp.</i> - unei concluzii: <i>S-a antrenat zilnic: va învinge.</i> 	
<p>LINIA DE DIALOG ȘI DE PAUZĂ</p>	<p>Semn de punctuație</p> <p>Linia de dialog marchează începutul vorbirii directe:</p> <p><i>-Mamă, sună!</i></p> <p>Linia de pauză delimitează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - construcția incidentă: <p><i>...osul – la început numai plesnit – s-a crăpat de tot, și puiul a căzut cu o aripă moartă.</i> (I.A.Brătescu-Voinești, <i>Puiul</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - o apozitie: <p><i>Și singur un nor mai sclipește pe ceruri – un păstrăv de-argint.</i> (Ion Pilat, <i>Imagini, toamna</i>)</p> <p>Linia de pauză marchează:</p> <ul style="list-style-type: none"> -elipsa unui verb copulativ sau a predicatului. 	<p>Construcția incidentă ne oferă o explicație suplimentară.</p> <p>Pune în relief o metaforă: aerul toamnei este atât de limpede, încât norul care plutește pe cer pare un păstrăv argintiu dintr-o apă de munte.</p> <p>Ex.: <i>Din punctul de vedere al copacilor, / soarele-i de-o dungă de căldură, / oamenii – o emoție copleșitoare...</i> (N.Stănescu, <i>Laudă omului</i>)</p> <p>Omiterea verbului copulativ a fi este semnul unui limbaj poetic concentrat, dens.</p>
<p>PUNCTELE DE SUSPENSIE</p>	<p>Semn de punctuație</p> <ul style="list-style-type: none"> - marchează o pauză mare în cursul vorbirii; 	<p>Indică o întrerupere în cadrul vorbirii datorată intervenției neașteptate a unui interlocutor:</p>

	<p>- marchează lipsa unor propoziții sau fraze: <i>Și mai întâi poezia este un product de lux al vieții intelectuale, une noble inutilité, cum a zis așa de bine Mme de Staël.[...] (Titu Maiorescu, O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867)</i></p> <p>- subliniază ultimul cuvânt antepus lor:</p> <p><i>Mulți copii își zic încet: „Dacă aș putea face cutare!” și așteaptă cu nerăbdare fericita zi a libertății...și a prostiilor. (Hector Malot, Singur pe lume)</i></p>	<p><i>E vorba de o problemă mult mai mare, să nu-și piardă oamenii credința în...</i></p> <p>- <i>În ce mama dracului? A urlat Costică. (D.R.Popescu)</i></p> <p>- indică vorbirea incoerentă:</p> <p><i>Nu știu ce să spun...cred că are dreptate...poate că..., dar, totuși...</i></p> <p>Marchează intenția eului liric de a ne lăsa pe noi să terminăm gândul, ideea.</p> <p><i>Sâmburele crud al morții e-n viață... Și-n mărire/ Afli germeii căderei. [...] (Mihai Eminescu, Memento mori)</i></p> <p>Evidențiază o pauză afectivă care subliniază ideea de libertate a vârstei copilăriei.</p>
<p>CRATIMA</p>	<p>a) Ca semn de punctuație se folosește în:</p> <p>-repetiții: <i>încet-încet a început să meargă.</i></p> <p>- expresii sau numerale care arată o aproximare: <i>tura-vura; talmeș balmeș; două-trei zile; șapte-opt copii.</i></p> <p>-între cuvinte care arată limitele unei distanțe ori ale unui interval de timp:</p> <p><i>șoseaua București – Ploiești; perioada 1 mai – 1 iunie.</i></p> <p>b) Ca semn ortografic se folosește în interiorul unui cuvânt sau între cuvinte pentru a lega sau despărți elementele;</p> <p>1. Marchează elidarea unor litere:</p> <p><i>jelui-m-aș; ți-l</i></p> <p>2. Leagă elementele unui cuvânt compus: <i>bună-credință; după-masă; pierde-vară.</i></p> <p>3. Unește elementele unei locuțiuni: <i>calea-valea,</i></p> <p>4. Leagă un substantiv de adjectivul posesiv (gradele de rudenie sau relațiile sociale): <i>mă-sa, ta-su; măria-sa.</i></p> <p>5. Leagă articolul hotărât enclitic de:</p>	<p>Indică rostirea fluentă, fără pauză a cuvintelor.</p> <p>1 Ex.: <i>Lumea senină, / Luna cea plină / Și marea lină /</i></p> <p><i>Icoană-i sunt. (M.Eminescu, Prin tăcute nopți)</i></p> <p>Cratima determină rostirea legată a două părți de vorbire diferite (subst. și pronume) prin elidarea sunetului <i>î</i>, în scopul păstrării ritmului și măsurii versului (a muzicalității)</p>

	<p>- numele literelor: X-ul</p> <p>-substantive provenite din numerale cardinale: 10-lea</p> <p>-substantiv provenit din abreviere: pH-ul</p> <p>6. Leagă formația –lea/-a la numeralul ordinal scris cu cifre: al X-lea; a V-a.</p> <p>7. În abrevieri: d-ta; P-ța; N-V.</p> <p>8. Leagă interjecții repetate: ho-ho-ho; bla-bla-bla.</p> <p>9. Nu leagă cuvinte, ci evită formarea hiatului:</p> <p><i>E-un gândăcel urât și prost (Otilia Cazimir, Licuriciul)</i></p>	<p>9.Evitarea hiatului duce la un ritm rapid de rostire.</p>
APOSTROFUL	<p>Singurul semn exclusiv ortografic.</p> <p>- marchează absența accidentală a unor sunete/grupuri de sunete/cifre</p> <p><i>Dar cerul e atât de greu de stele / C-atârnă uneori pân`la pământ (Ana Blandiana, Despre țara din care venim)</i></p> <p>Apostroful marchează căderea accidentală a sunetului ă.</p>	<p>Notează realități fonetice din vorbirea familiară, neglijentă, populară sau regională, un tempo rapid sau deficiențe ale unor vorbitori.</p> <p><i>`89; vin`; da`; fiin`că eu sunt slab; cea mai `naltă.</i></p>
GHILIMELE Semn de punctuație care semnaleză:	<p>1. Reproducerea unui enunț spus sau scris de cineva:</p> <p><i>Viziunea poetului este transcrisă nu o dată sub semnul unei evidente detașări: „ Treburile lumii acesteia / Sunt bătute de vânturi ca trestia”</i></p> <p>2. Cuvinte care sunt folosite cu alt sens decât cel obișnuit:</p> <p><i>Valoarea „estetică” a unei asemenea lucrări nu ne impresionează.</i></p> <p>3. Existența sensului figurat al unui cuvânt.</p>	<p>1. <i>Fol, fol, fol, o mestecă... <<E, cum dai măslinile, dragă cutare?...>> <<Atât>>...<< Scump, scump de tot la a;a vremuri. Vremuri grele!>></i></p> <p>(B.Ștefănescu Delavrancea, <i>Hagi Tudose</i>)</p> <p>Ghilimelele marchează vorbirea indirectă a personajului principal.</p> <p>2. Arată ironia cu care se rostește cuvântul <i>estetică</i>.</p> <p>3.Evidențiază faptul că naratorul / eul liric nu se referă la sensul sensul propriu, ci la sensul figurat al unui cuvânt:</p> <p><i>Nu înțelesei numaidecât ce putea să însemne cuvintele „Dicționar universal”; dar deschizându-l la întâmplare, simții obrajii îmbujorându-se de plăcerea</i></p>

			<p><i>descoperirii [...] „Biblia” asta avea să-mi explice toate acelea peste care treceam cu amarnică întristare. (Panait Istrati, Căpitan Mavromati)</i></p> <p>„Biblie” – carte fundamentală posesoare a tuturor răspunsurilor</p>
	PARANTEZE	<p>Semne de punctuație ce marchează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - un plus de informație în interiorul unei propoziții/fraze; - o explicație - în piesele de teatru se dau între paranteze rotunde indicațiile scenice: 	<p>Ex.: <i>Mă întrebam câteodată ce crede ea despre mine, ce fel de suflet ascunde sub epresia atât de schimbătoare a feței (căci erau zile când se urâtea și zile când era frumoasă de nu mă puteam sătura privind-o). (Mircea Eliade, Maitrey)</i> Paranteza încadrează o intervenție a personajului-narator, care explică o afirmație anterioară.</p>

E .Nivel stilistic: a. stiluri functionale, b.tipuri de text (narativ, descriptiv, dialogat, informativ, argumentativ) c.stil direct d.stil indirect e.stil indirect liber

a.STILURILE FUNCȚIONALE

Stil provine din latinescul “stylus” care înseamnă condei. Mai tarziu a început să desemneze felul propriu de a fi, de a folosi limba. Vorbim de stilul individual.

Stilul se definește ca totalitatea particularităților lexicale, morfolo-gice, sintactice și topice caracteristice modului de exprimare orală și scrisă a unui individ sau a unei categorii de vorbitori.

Stilul functional este modul de a folosi limba, anumite grupuri de vorbitori care au o formație culturală comună și activează în același mediu.

Stilurile functionale sunt ale limbii literare care corespund anumitor sfere de activitate umană

1. **STILUL OFICIAL (JURIDICO-ADMINISTRATIV)**- se întrebuițează în sfera relațiilor oficial-justiție, administrație, diplomație etc., fiind reprezentat de o categorie largă de texte (legi, hotărâri judecătorești, regulamente de funcționare a instituțiilor, documente politice, corespondența oficială, petițiile și memoriile cetățenilor, curriculum vitae, procesul-verbal, cererea, formularul, interviul de angajare etc.) și are următoarele particularități:

- Are funcție referențială
- Emițătorul este specializat, receptorul este, de obicei, specializat, dar și nespecializat, cel care vrea să cunoască legea
- Respectarea normelor limbii literare
- Obiectivitate
- Lipsa afectivității și a expresivității
- Enunțuri cu formă impersonală
- Vocabular specializat
- Folosirea neologismelor, dar nu în număr la fel de mare ca în stilul științific
- Limbaj accesibil
- Claritate, precizie, concizie, proprietate
- Utilizarea cuvintelor cu sens denotativ
- Mod de expunere formal
- Setereotipie: utilizarea de clișee lingvistice-formule gata consacrate/ formule tip (vezi cererea)
- Scop utilitar, informare, educare
- Respectarea unor reguli de prezentare grafică (împărțirea textului în paragrafe, alineate, articole)

2. **STILUL (TEHNICO-)STIINTIFIC** este folosit în studii și lucrări științifice și are următoarele caracteristici:
 - Are funcție exclusiv referențială
 - Transmite informații științifice, tehnice,
 - Respectarea normelor limbii literare
 - Obiectivitate, folosirea pluralului autorului, întrucât acesta evită referirea la propria persoană
 - Claritate, precizie, concizie
 - Emițătorul este specializat, iar receptorul poate fi specializat sau nespecializat
 - Utilizarea unei terminologii specifice fiecărui domeniu și tehnicii, precum și a neologismelor, multe de circulație internațională
 - Folosirea cuvintelor mai ales cu sensul lor propriu/ denotativ monosemantism
 - Lipsa figurilor de stil
 - Utilizarea citatului ca punct de plecare într-o argumentare
 - Completarea conținutului cu mijloace extralingvistice: harti, desene etc.
 - Scop informativ, de educare
 - Structura logică a propozițiilor și a frazelor
 - Tipuri de mesaje: referatul, comentariul, analiza de text, paralela
3. **STILUL BELETRISTIC (LITERAR ARTISTIC)** este specific operelor literare în proză și în versuri (+memorii, jurnale, eseuri, memorii, amintiri etc.) și are următoarele trăsături:
 - Mesajul are funcție poetică, centrată asupra lui însuși
 - Caracterul individual al stilului
 - Bogăție expresivă și forță de sugestie, obținute prin folosirea figurilor de stil și a procedeelelor artistice, a cuvintelor polisemantice și cu sens figurat/ conotativ;
 - Preluarea unor elemente de la celelalte stiluri la nivelul limbajului-arhaisme, neologisme, elemente de jargon și argou, regionalisme, termeni științifici etc.
 - Încărcătură emoțională
 - Căutarea originalității în exprimare
 - Respectarea, în general, a normelor limbii literare, scriitorul își ia o mare libertate
 - Eufonia, ambiguitatea, sugestia, expresivitatea, originalitatea
 - Scop estetic
4. **STILUL PUBLICISTIC** este caracteristic mijloacelor de comunicare în masă: ziare, reviste, televiziune, radio, având funcția de mediatizare a evenimentelor, și are următoarele particularități:
 - are funcție conativă
 - stil puțin unitar
 - respectarea normelor limbii literare
 - limbaj accesibil
 - lexic bogat, variat
 - adaptabilitate la inovație, reflectată în folosirea unor neologisme la modă
 - utilizarea unor figuri de stil, a unor construcții expresive (de exemplu. formulări șocante, eliptice, pentru a atrage atenția cititorului etc.)
 - varietate de forme: articol, știre, reclamă, comunicat, interviu, reportaj, corespondență, cronică etc.
 - folosirea de mijloace extralingvistice: fotografii, caricaturi etc.
 - scop informativ, dar și persuasiv de influențare a opiniei publice
 - se poate adresa rațiunii sau afectivității
5. **STILUL COLOCVIAL** (după unii) este întrebuințat în sfera relațiilor particulare, în planul vieții cotidiene și este caracterizat prin:
 - încălcare frecventă a normelor limbii literare
 - utilizare de mijloace nonverbale în comunicarea orală
 - exprimare relaxată, nesupravegheată
 - naturalețe, expresivitate, pitoresc
 - întrebuințarea de termeni argotici, a elementelor de jargon, a regionalismelor, a proverbelor și a zicătorilor

- folosirea clișeelelor la modă, formule de salut, ticuri verbale, neologisme la modă
- Încărcătură emoțională

b.tipuri de text (narativ, descriptiv, dialogat, informativ, argumentativ)

După *scopul comunicării* textele pot fi: *descriptive, narrative, informative și argumentative* (fiecare tip de text conține într-o măsură mai mică sau mai mare o anumită cantitate de informații), iar după *stilul în care sunt redactate* pot fi: *beletristice, științifice, juridic administrative, publicistice, eseistice și epistolare*.

Textul narativ este de obicei un text literar epic în care emițătorul își transmite indirect sentimentele prin intermediul acțiunii și personajelor; și unele texte nonliterare pot avea caracter narativ, în special cele din domeniul publicistic

Textul descriptiv poate fi un text literar de tip tablou sau portret, caracterizat prin subiectivitate și printr-o expresivitate sporită, sau de tip nonliterar, descriind un anumit aspect al realității într-un limbaj obiectiv, impersonal și prin acumularea unei sume de detalii.

Textul dialogat este textul ce folosește predominant dialogul

Textul informativ este prin excelență un text nonliterar care într-un limbaj concis oferă informații despre un anumit aspect al realității. Dintr-un asemenea text lipsesc și mărcile afectivității și ale expresivității.

Textul argumentativ este un text personalizat deoarece exprimă punctul de vedere al emițătorului. Pornește de la o ipoteză pe care o dezvoltă cu argumente finalizând-o cu o concluzie. Limbajul este elevat și ideile sunt legate prin conectori.

c.stil direct (vorbirea directă): - Este o modalitate prin care se reproduce fara modificari replica unui personaj, respectandu-se intonatia specifica. Marcile specifice stilului direct sunt: - *Linia de dialog sau ghilimelele pentru diferentierea secventei dialogate*; - *Semnul exclamarii*; - *Semnul intrebarii*; - *Punctele de suspensie*. Prezenta verbului dicendii, care leaga replica personajului de naratiune. .

d. Stilul indirect (vorbirea indirecta): - Este o modalitate prin care se pastreaza doar continutul vorbirii personajului nu si forma (trecerea la vorbirea directa) Verbele si pronumele la persoana I si a II-a sunt trecute la persoana a III-a

e.Stilul indirect liber: -Este o formula mixta intre vorbirea directa si vorbirea indirecta (gandurile personajului sunt redade de catre narator) Caracteristicile acestui stil sunt: Lipsa verbului de declaratie si de relatie se ambiguizeaza vocea personajului si a naratorului